სახალხო გაზეთი

№ 942 შაბათი, 13 ივლისი 1913 წ. № 942

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებიდან კვეკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 20 კ., უკან 10 კ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა პირველ გვერდზე თითო-ჯერ სადამოს 4 საათამდე ღირს 3 მ. 4 საათის შემდეგ მიიღება მხოლოდ თვით სტამბა „შრომა"-ში, მუხრანის ქუჩა, და ეღირება 4 მანეთი.

განცხადებანი იმ პირთა, ფირმათა და დაწესებულებათაგან, რომელნიც კვეკასიის გარეშე არიან, ან მთავარი კანტორები და განყოფილებანი აქვთ, მიიღება მხოლოდ სავაპრო სახლის ლ. და მ. მეტცლ და ამხ.-ბის განცხადებათა ცენტრალურ კანტორაში მოსკოვში, მიასნიცკის ქ., ს. სიტოვისა და მის განყოფილებებში: პეტერბურგში—მორსკაია 11, ვარშავაში—მარშალკოვსკის ქ. 130, პარიზში—ბირჟის მოედანი.

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება „სახალხო გაზეთი"-ს რედაქციაში და კანტორაში ყოველ-დღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან 3-მდე. საღამოთი 5-დან 7-მდე.

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები. პირადად მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ-დღე, კვირა-უქმეების გარდა, დილის 10 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. იდრესის გამოცვლა 40 კაპ.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: ტფილისში, სასახლის ქ., ხარაჯიშვილის სახ. № 6. ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისთვის: ტფილისი, ქართული „სახალხო გაზეთი" 190.

ტელეფონი № 12-29

გაზეთის ფასი წელიწადში 8 მ. 50 კ., თვეში—75 კაპ. ცალკე № ყველგან 5 კ., დამატებიანი—7 კ.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გამოცემა

სახალხო გაზეთი

ყოველკვირეული სურათებიანი დამატებით

პირველი მცათავ ივლისამდე, წლის დამლევამდე, როგორც ქალაქში ისე ქალაქს გარეთ ღირს **4 მ. 50 კ.**

თვეში ღირს 75 კაპ.

არ მიიღება ხელის მოწერა ცალკე უდამატებოდ და არც სურათებიანი დამატება იყიდება ცალკე.

მისამართი: Тифлисъ, „Сахалхо газети" Почт. яш. 190.

კვირას, 14 ივლისს, 1 ოფ. ქვიშხეთში გარდახდილ იქმნება ორმოცის წირვა და პანაშვიდი განსვენებულის პოლკოვნიკის

დავით იაკობის მის ქართველიშვილის

სულის მოსახსენებლად, რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ მეუღლე მისი **მარიამ ივანეს ასული ქართველიშვილისა**, შვილები **ნინო** და **ბაბო**, სიძე **არჩილ ავალიშვილი**, ძმები **ალექსანდრე** და **მიხეილ ქართველიშვილნი** მეუღლეებით და ცოლის ძმები **ზაალ** და **ლევან ყიფიანები** მეუღლეებით. წირვა დაიწყება დილის 9 ნახ. საათზე. 431.

ახალი კლუბი

დღეს, 13 ივლისს 1913 წ. ბ.ბ. **ი. პ. სარაჯიშვილის, გ. გ. ღვინიანშვილის** (ბარიტონი) სოლისტ-ვიოლონჩელ **ე. ნ. კოპელნიცკის** მონაწილეობით, ახალი კლუბის სიმფონიური ორკესტრის **ბ. ვ. ი. ზელიოლნის** ხელმძღვანელობით, გამართულ იქნება

კონცერტი

ბ. ი. პ. სარაჯიშვილი პირველად შეასრულებს „სტროფი"-ს ოა. „კარტერიდან"—იასსენსი, რომანს სახნოვსკისას „საღამოს ვარსკვლავი" ვიოლონჩელის თანადაკვრით და სხვა და სხვა რომანსებს.

აკომპანიმენტს დაუკრავს კნ. მ. გ. ციცაშვილისა.

ადგილების ფასი 2 მანეთიდან 50 კაპეიკამდე. სტუმრები კლუბში შესასვლელს იხდიან: მამაკაცნი 50 კ. მანდილოსანი და სტუდენტები—25 კ.

დასაწყისი საღამოს 9 საათზე.

ბილეთები იყიდება თეატრის კასასში. 1358

პირველ-ხარისხოვანი

დიდი ცირკი

ძმ. ესიკოვსკეგისა

მიხეილის პროსპექტ., მუშტაიდის შესავალთან, ნ. კუნდუხოვის ადგილზე, საკუთარი საბაფხულო გრილი სადგომი, ტრამვაი იქვე ჩერდება და შინ დაბრუნებისასაც მუშაობს.

დღეს, 13 ივლისს, 1913 წ.

პირველად კავკასიაში ოთხი „ეშმაკი"

მეორე გასტროლი მთელ ქვეყანაში ცნობილი **4 ეშმაკისა!** დირექცია რეკლამას უწევს მხოლოდ ვინც რეკლამის ღირსი არის! **4 ეშმაკის** მოგზაურობის გეგმა: **რომი, მოსკოვი, ტფილისი!** დღესვე მონაწილეობას იღებს ყველა პირველ ხარისხოვანი მსახიობები. ხალხის ყურადღება: 4 ეშმაკი იგივენი არიან რომელნიც მონაწილეობას იღებდნენ გაზოჩენილ სპეციალურ სურათში „4 ეშმაკი", „4 ეშმაკი" მოწვეული იყო რომიდან ერთ მოსკოვის დიდ ქარხანისაგან სინემატოგრაფის სურათის „4 ეშმაკის" გასაგრძელებლად, და მხოლოდ დიდი ხარჯით და სათანადო ფრეზეში დიდი ნაცნობების აზმარებით ჩვენმა დირექციამ შესძლო მოეწვია 4 ეშმაკი 15 დღით. ან ნ. 1 კვირას, 14 ივლისს, ორი დიდი წარმოდგენა დილით და საღამოთი.

დასაწყისი 8 საათზე.

დირექცია **ძმ. ესიკოვსკეებისა.** 429. გამგე: **ლ. მ. ხუნდაძე.**

ტფილისის კერძო სამკურნალო

ახლად გადაკეთების შემდეგ, ავადმყოფები მიიღებიან.

ქსენიევის ქუჩა, საკუთ. სახლი, № 7, მიხეილის პროსპექტისა და ვეტცელის სასტუმროს ახლო.

ტელეფონი № 590.

სტაციონალური განყოფილება მოწყობილია 50 საწოლით, ცალკე ნომრებით და საერთო ოთახები განსაკუთრებითი სამზობიარო განყოფილება.

მწოლიარე ავადმყოფთა მიღება შეიძლება ყოველ წამს, გარეშე მოსიარულე ავადმყოფებს მიიღებენ შემდეგი **ექიმები-სპეციალისტები:**

შინაგანი სნეულებანი.	**მანსვეტაშვილი ვ. მ.** ორშაბ., ოთხშ. და პარასკ. 2—3 ს. **მაღალაშვილი გ. გ.** სამშაბ. და შაბათობით 10—12. **მიქელაძე შ. ა.** ყოველ დღე 12½—1 ს. **ფედოროვი ე. გ.** ყოველ დღე, გარდა ოთხშ. და კვირისა 12—1. **ექ.-ქალ. ენგელ მელიქ-შახნაზაროვისა ე. ა.** სამ., ხუთ., შაბ. 11—12
ქირურგ. სნეულებანი.	**მარკეზიჩი ვ. ლ.** კონსულტაცია ყოველ დღე 11½—12½. **მელიქიშვილი ნ. ა.** ყოველ დღე 10—1. **ფირადოვი რ. ბ.** ყოველ დღე 12—1.
ქალთა და სამშობ. სნეულებანი	ექიმი-ქალი **ვერბიცკი-ფირადოვისა ლ.** ყოველ დღე 11—12. **თიკანაძე ი. ე.** ყოველ დღე 1—2. **მელიქიშვილი ნ. მ.** ყოველ დღე 10—1. **სულაკოვი ა. ი.** ყოველ დღე 2—4.
ბავშვთა სნეულებ.	**ექ.-ქალ. ბაძრაძე-დედაბრიშვილისა** ყ.-დღე, გარდა ოთხშ. 1—1½. **მიქელაძე შ. ა.** ყოველ დღე 12½—1. **ფედოროვი გ. ს.** ყოველ დღე გარდა ოთხშაბ. და კვირისა 12—1.
ნერვიულ. სნეულებ. და ელექ	**გედევანიშვილი. მ ა.** შაბათობით 10½—11. **ჯავახიშვილი ნ. ნ.** ოთხშაბ., პარას. და კვირას 11—12 **ფოკროვი ბ ს.** ყოველ დღე 1—2
ყელ. ყურის და ცხვირ.	**ათენიანცი ნ. ა.** ყოველ დღე 12½—1½. **ორემბოვსკი ნ. ს.** ყოველ დღე 1½—2.
თვალის სნეულ.	**მუსხელიშვილი ვ. ს.** ორშაბათ., ოთხშ. და პარასკ. 2—2½.
კან. და ვენერ. ავ	**დიასამიძე ა. ნ.** ყოველ დღე 11½—12½.

სამკურნალოს აქვს მოწყობილი საკუთარი სამიკროქიმიო და სამბაქტეოიოლოგიო ლაბორატორია. სისხლის განსინჯვა, ათაშანგ. **Wasserman.** რეაქციისათვის 50 კ. საწოლები 2 მ. დაწყებული. ცალკე ოთახი 5 მანეთიდან. მშობიარობა 10 დღე ოთახით ღირს 40 მ. ოპერაციები, კონსულიუმი, შარდის ბუშტისა და შილების კატეტერიზაცია, **„606"** და **„914" წამლის შეშხაპუნება,** ელექტრონით წამლ., მასსაჟი, ყვავილის აცრა, ძიძათა შემოწმება და სხვა, შეღავათიანი საფასურით. წ. 1035

ხაშურის (მიხაილოვო) საზოგადო 6 კლასიანი სავაჟო პროგიმნაზია

(მოსწავლეთათვის უფლებიანი) იწვევს თავისუფალ ადგილებზე შემდეგი საგნების მასწავლებლებს: 1) ლათინური ენისა 15 გაკვეთილი—1200 მანეთი წელიწადში. 2) რუსული ენისა მე-III, IV, V, და VI კლასებში—1200 მანეთი წელიწადში, 3) ნემეცური ენისა ყველა კლასებში—1200 მანეთი წელიწადში. და 4) მათემატიკისა მე-III, IV, V და VI კლასებში, ფიზიკისა მე-VI კლასში და ბუნებისმეტყველებისა მე-II და III კლასებში—1320 მან. წელიწადში.

თხოვნა და დოკუმენტები მოკლე „curiculum vitae"-თ უნდა გამოიგზავნოს შემდეგი ადრესით: Михайлово, тифл. губ., въ комитетъ о-ва попеченія о гимназіяхъ въ сел. Михайлово. 1386.

ტფილისის ქართული სათავად-აზნაურო გიმნაზიის დირექტორი აცხადებს, რომ ვაკანსიები არის **მხოლოდ პირველს მოსამზადებელს განყოფილებაში და IV, V და VI კლასებში.**

მისაღები ეგზამენები მხოლოდ ზემოაღნიშნულს კლასებში შემომსვლელთათვის და გადასასვლელი გიმნაზიის მოწაფეთათვის დაიწყება

20	აგვისტოს	V, VI	⁄ VII კლასებში
21	—	IV	„
23	—	III	„
24	—	I—II	„
28	—	მოსამზადებელს განყოფილებაში.	

პირველ მოსამზადებელს განყოფილებაში შემომსვლელთათვის ეგზამენები დაიწყება 28 აგვისტოს.

ის მოწაფენი, რომელთაც წარსული სასწავლო წლის ფასი გადახდილი არა აქვთ, გიმნაზიიდან დათხოვნილ იქმნებიან, თუ პირველ სექტემბრამდის არ შემოიტანენ სწავლის ფასს. 1396

ქ. შ. წ.-კ. გამავრ. საზ. წიგნის მაღაზიაში იყიდება

საზოგადოების გამოცემული და საკუთარი წიგნები:

ახალი ვარიანტი წმ. ნინოს ცხოვრებისა	4 კ.	ვეფხის ტყაოსანი,	60 „
ასპინძის ომი, ი. გოგებაშვ.	7 „	ვეფხის ტყაოსანი, ქართვ. გამოცემა.	11—65 „
ამბავი ცხოველთა სამეფოსი, ნ. რუბაკ.	50 „	Законы Царя Вахтанга,	3—50 „
ახიის მნათობი,	10 „	თხზულ. რ. ერისთავისა მეორე ნაწ.	40 „
ამოდის, ნათდება, ვაჟა	15 „	„ ვაჟა-ფშაველისა	1 — „
ალი, ლომაური	10 „	„ პუშკინისა	50 „
აჩრდილი. ილია	5 „	„ ეკ. გაბაშვილისა	1—20 „
ბუნების ცოდნა, პოლ-ბერი	25 „	თავდადებულნი ქართველნი, ი. გოგ.	7 „
ბარტყ ძლევა-მოსილი	20 „	თავდადებ. ქართველი ეკიფი, ი. გოგ.	5 „
ბურჯი ეროვნებისა,	20 „	თორნიკე ერისთავი,	35 „
გეომეტრია მეორე ნაწ, მ. ყიფიანისა	50 „	ივანანმ რა ჰქმნა?	5 „
გულივერის მოგზაურობა,	30 „	კონა, ი. გოგებაშვილი.	40 „
გახდეგილი, ი. ჭავჭავ	5 „	კრილოვის არაკები, აკაკის ნათ	50 „
გლეხისა განთ. პირვ. დრ. სცენები, ჭ.	7 „	კაკო ყაჩაღი,	5 „
დედა და შვილი, ჭ	3 „	კაცია ადამიანი?!	20 „
ეზოელი მეფე და ინ. ქალი,	5 „	საარაკო თავგადას. ტაბტის მემკვიდრისა,	10 „

ადრესი: Тифлисъ. Книжный магазинъ О-ва распр. грам. ср. груз. нас. 121.

ჰიათურის ოვალ ქვის მრეწველთა საგჭო

ამით აცხადებს, რომ ჰიათურის

სამოქალაქო სკოლის სამთო-სატექნიკო განყოფილებაში მიიღებიან ყმაწვილები

არა ნაკლები 16 წლისა და არა უმეტეს 22 წლისა, რომელთაც ექნებათ დამთავრებული სამოქალაქო სასწავლებელი 1872 წლის დებულების მიხედვით, ან რომელიმე ასეთივე უფლებიანი სასწავლებელი. მხოლოდ განყოფილებაში შესვლის მსურველნი გამოიცდებიან რუსულ ენაში, არითმეტიკაში და გეომეტრიაში.

გამოცდები დანიშნულია 28 აგვისტოსათვის.

თხოვნებს მიიღებს ჰიათურის სამოქალაქო სკოლის ინსპექტორი 1913 წ. 20 აგვისტომდის. 1391

სათავად-აზნაურო ქალთა სკოლის

სამზრუნველო საბჭო

აცხადებს, რომ I, II და III განყოფილებებში და I, II და III კლასებში მისაღები გამოცდები დაიწყება **მარიამობისთვის 26-ს.**

ვაკანსიები ყველა კლასებშია. 1395

ტფილისის ქართული სათავად-აზნაურო გიმნაზიის კანცელარია

10 ივლისიდან ღია ოთხშაბათობით დილის 10 საათიდან 1 საათამდე. 1394

ვაგზლის პერძო სამკურნალო

გარედან ყოველ დღე მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

ვაგზლის ქუჩა. № 8. ტელეფონი № 695.

ე. ს. ვაშაკიძე. ყოველ დღე, შინაგან. ავადმყ. 9½ ს. 10 ს.

ა. ნ. დიასამიძე. ყოვ. დღე, კვირ. გარდა. სიფილ., კანისა და ვენერ. 11—1½ ს

ბ. ა. პოპოვი. ყოვ. დღე, კვირის გარდა. ყელ. ყურ. და ცხვ. სნეულ. 11—1½ ს.

ექ. ქალი იოსელიანისა—იღებს ქალთა ავადმყოფებს. სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და კვირაობით 11—11½ ს.

ნ. მ. მელიქიშვილი. ქირურგიული და ქალთა ავადმყ. 1—2 ს.

ვ. ვ. კლდიაშვილი. ყ.-დღ. შინაგ. ავადმყოფ. 1—2 ს.

მიკროსკოპიული, ბაქტეოროლოგიური, ქიმიური გამოკვლევანი. აგრედვე ყვავილის აცრა და ძიძების გასინჯვა ფასი რჩევისათვის 50 კ.

ოპერაციები და კონსილიუმი მორიგებით

წამლება „606"-ით 1035

ექიმი **ი. ი. ბერიშვილი** სწამლობს **საშარდე** ორგანოთა, **ათაშანგისა** ⁄ **კანის** ავადმყ.; **ვასსერმანის** რეაქციით იკვლ. ათაშანგ. მოწამლ. სისხლს. მიღება ნაშუადღ. 3—5½ ს. ელისაბედის ქ., № 94, კიროჩნი ქუჩის ახლო, საფოსტო განყოფ. პირდაპირ. 102

ექიმი ნ. ნ. ჯავახიშვილი

ორდინატორად ნამყოფი კიევის ნერვების კლინიკაში. იღებს ნერვებით ავადმყოფებს საღ. 6—7 ს.-მდე. ჩერქეზიშვილის ქუჩა, № 12. **იქვე გამართულია ელექტრონის სამკურნალო კაბინეტი.** 408

საბურთალოზე

მშვენიერ ალაგას

ახლად აშენებულ ეკლესიისა და დიდუბის მომავალ ხიდის მახლობლად დაიჭრა 20 დესეტინა მამული და იყიდება წვრილ ნაჭრებად ხელმისაწვდენელ ფასებში.

მსურველთ შეუძლიანთ მიჰმართონ ოლღას ქუჩაზე, სახლი № 6, სოლომონ ივანეს ძე **თაქთაქიშვილს,** დილის 8 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. საღამოს 5 საათიდან 8 საათამდე. უმორჩილესად ვთხოვთ მიწის მყიდველებს, რომ **თავის დროზე შემოიტანონ დაჩრენილი ვალი,** თანახმად ჩვენგან მიცემულ კვიტანციისა. წ. 1220

ექიმი **ვ. მუსხელიშვილი** 1 მარიამობისთვიდან მიიღებს ავადმყოფებს დილის 9—11½ საათამდე. დიდი მთავრის ქუჩა № 67.

ექიმი **კბილისა არჩილ დოლიძე** **დაბრუნდა** საზღვარ-გარეთიდან და განაახლა ავადმყოფ. მიღება ძველ ბინაზე (ნაძალადევ., ჩერქეზიშ. ქ. № 145). ყოვ.-დღ. 8—2 ს. 4—7 ს. 427

ექიმი **კბილისა და ღრძილებისა ძაჯაია** იღებს ავადმყოფებს დილის 8-დან საღამოს 7 საათამდე.

ვაგზლის ქუჩა, № 10. 1388

პოლიტიკურ მომენტისათვის

ვინც რუსეთის ცხოვრების უკანასკნელ ხუთი-ექვსი წლის ისტორიას გადაავლებს თვალს, უეჭველად დაინახავს, რომ, მიუხედავად ათასნაირ ხელოვნურ დაბრკოლებისა, საზოგადოებრივ აზრის გავლენა სახელმწიფო საქმეთა მიმდინარეობაზე რუსეთში თახდათან იზრდება. რა თქმა უნდა, ეს სრულიად ბუნებრივი ნაყოფია იმ ღრმა და ძირითად ცვლილებისა, რომელიც განიცადა რუსეთის სახელმწიფოებრივმა მექანიზმმა 1905 წელს. წარმომადგენლობითი დაწესებულება—მხოლოდ ფორმალური და გარეგანი გამოხატულებაა შინაური ცხოვრების საჭირკვლის შეცვლისა. რაც უნდა მაგრად იყოს შებოქილი წარმომადგენლობა, რაც უნდა ნაკლები ადგილი ჰქონდეს მას დათმობილი თავისუფალ მოქმედებისთვის, იგი მაინც საზოგადოებრივ გულისყურის ფოკუსია ერთის მხრივ და ამავ გულისყურის ორგანიზატორი მეორეს მხრივ. სახალხო წარმომადგენლობითი დაწესებულების ძალა და გავლენა იმდენად სახელმწიფოებრივ-იურიდიულ ნორმებზე არ არის დამოკიდებული, რამდენადაც თვით სახელმწიფოს შინაურ ცხოვრების განვითარებაზე. რა გავლენას ახდენს სახელმწიფოს მართვა-გამგებლობაზე სახალხო წარმომადგენლობა—იურიდიულად საკონსტიტუციო საკითხია, ხოლო პოლიტიკურად კი—ქვეყნის საზოგადოებრივ ძალთა და საზოგადოებრივ აზრის განვითარებისა. იურიდიული მხარე ყოველთვის გარეგანი ფორმაა, რომელიც ადრე თუ გვიან, მაგრამ მაინც აუცილებლივ მოპოვებულ იქნება იმ ძლიერების მიხედვით, რასაც ქვეყნის საზოგადოებრივი ძალა და საზოგადოებრივი აზრი იცავს. ჩვენ სახელმწიფოებრივ ოპტიმიზმის ქადაგს არ ვაპირებთ, მაგრამ მაინც ღრმად გვწამს, რომ რუსეთის შინაურ ცხოვრების მიმდინარეობაზე საზოგადოებრივ აზრის კვალი წლითი-წლობით უფრო ნათლად და გარკვევით აღინიშნება.

ამ შეხედულებიდან ლოიკურის აუცილებლობით დაისკვნის, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი პატარა ქვეყნის მომავლისთვის რუსეთის საზოგადოებრივ აზრს. ჩვენს მკითხველს კარგად მოეხსენება, რომ რუსეთის საზოგადოების აზრით, საქართველო, როგორც თვის წარსულით, აგრედვე ეხლანდელის მდგომარეობით, ისეთი უმნიშვნელო ოდნობაა, რომელსაც თამამად შეიძლება ეწოდოს quantité negligeable ⁄ qualité méprisable. არც ჩვენი ძველი მრავალსაუკუნოიანი კულტურა, არც ამ კულტურის ურიცხვი ნაშთები, არც ამ ძველი კულტურის ცხოველმყოფელობა, არც ჩვენი მდიდარი ენა, არც ჩვენი ეხლანდელი ეროვნული თავმოყვარეობა და არც ჩვენი დროის კულტურული მოძრაობა—არაფერი ეს რუსეთის საზოგადოებამ არ იცის. და რა საკვირველია ასეთ პირობებში რუსის ხალხის წარმომადგენლების ყურს ისე ეუცხოვებოდეს ქართულ კულტურულ საჭიროებაზე ნათქვამი სიტყვა, როგორც ეუცხოვათ ჩვენი დეპუტატის ვ. გელოვანის პირველი სიტყვა მეოთხე სათათბიროს პირველ სესიის დასაწყისში? მეტად საგულისხმო და ჩამაფიქრებელი იყო ის სრული დუმილი, რომლითაც გასცეს პასუხი რუსის დეპუტატებმა და რუსეთის პრესამ ჩვენს დეპუტატს, როდესაც ამ უკანასკნელმა საქართველოს ავტონომიური თვითმმართველობა დასახა ქართველების აუცილებელ და ისტორიულ საჭიროებად. დეპუტატის სიტყვამ თითქოს ვერც კი უწია რუსეთის სახალხო წარმომადგენლების და საზოგადოების ყურამდე. ამ განცხადებამ ვერც ვერაკინ გაახარა და ვერც ვერავინ დაალონა. ერთად ერთი მიზეზი ამ საზარელ გულგრილობისა სწორედ ის იყო, რომ რუსეთის საზოგადოებრივი აზრი ოიტის ტოლადაც არ იცნობს ჩვენს ქვეყანას. რუსეთის მოწინავე მოღვაწეებისთვისაც კი, რომელთაც მუდამ ჰუმანიზმი აკერიათ პირზე, ჩვენი ხალხი და ქვეყანა მხოლოდ მართვა-გამგეობის ობიექტია, მხოლოდ ობიექტი—არც მეტი, არც ნაკლები.

თაკის თავად ცხადია, რომ ჩვენი დროის ერთ-ერთი მძიმე მოვალეობა რუსეთის საზოგადოებრივ აზრის გაცნობაა საქართველოსთან. თუ აქამდე ამ გაცნობას წმინდა პლატონიური ხასიათი ჰქონდა, ეხლა, როდესაც რუსეთის საზოგადოებრივი აზრი პოლიტიკურ ძალად ჰხდება, ამას უკვე პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. ჩვენ შორსა ვართ იმ აზრისაგან, რომ ქართველ საზოგადოებრივ ძალთა მთელი ძალ-ღონე აქეთკენ მიიქცეს; წინააღმდეგი ვართ აგრეთვე, რომ ამ გაცნობას მყვრალა თავმოყვარეობის ელფერი მიეცეს, მაგრამ დინჯად, დარბაისლურად, რამდენადაც შეიძლება მეცნიერულის მიუდგომლობით, ჩვენი ეხლანდელი მდგომარეობა, ჩვენი კულტურა და კულტურული საჭიროებანი აუცილებლად უნდა გავაცნოთ რუსეთის საზოგადოებას იმდენად მაინც, რომ არც არავის ეუცხოვებოდეს, არც არავის უკვირდეს ჩვენი განსაკუთრებითი საჭიროებანი და ჩვენი მოთხოვნანი ამ საჭიროებათა დასაკმაყოფილებლად.

ამ ბოლო წლების განმავლობაში მრავალი ახალი კულტურული დაწესებულება დავაარსეთ. ჩვენი მოვალეობაა ამ დაწესებულებათა მოქმედების განვითარება სხვათა შორის იქითკენაც მივაქციოთ, რომ რუსეთისთვის უცნობი საქართველო ცნობილი შეიქნეს თავის წარსულ და ეხლანდელ კულტურით.

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდან)

გაზეთი „დენ“-ში ბ. ფორტუნატოვი ეხება იმ გარემოებას, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ დაამტკიცა ცენზლის ჩამქრობ საყმაწვილო რაზმების „ნორმალური წესდება“. ამის გამო გაზეთს მოჰყავს საერთოდ სხვა და სხვა საყმაწვილო რაზმების იდეის ევოლიუცია და ამბობს:

„ჩვენებურ პირობებში თავის თავად კარგი და ჯან-საღი იდეა იქდენად გადამახინჯდება, რომ კარგი სიტყვები საგინებლად იქცევა“.

გაზეთსა სწამს, რომ, თუ კი ეს საქმე ისე თავისუფალად იქნება დაყენებული, როგორც საზღვარ-გარედ, მაშინ შედეგიც კარგი ექნება, მაგრამ რუსეთში აუცილებლად ნაძალადევი გამოდგება იგი, რადგან შეეცდებიან სათამაშო ქუდებით, პაგონებით და სხვა სათამაშო იარაღით ბავშვების მიზიდვას; ამ დროს კი...

„საბრალო, დაგლახაკებული და გაფცქვნილი პირველ დაწყებითი სასწავლებლები მძიმე და უმიზნო სათამაშოებით დატვირთულნი, თანდათან სნეულდება და ამ სიმძიმის ქვეშ სრულიად იხრწნება“.

ბ. ფორტუნატოვს დაავიწყდა, რომ რუსეთის ბიუროკრატიას და მის დამქაშებს, „ნოვოე ვრემიის“ ყალიბის პედაგოგებს, სწორედ ისა სწადიან, რომ სკოლაში თავისუფალი სული და აზროვნება ჩაახშონ და ბავშვები ტიკინებად აქციონ. ეს იდეა ორივე მხარეს მჭერელია და თუ საზღვარ-გარედ მას ბავშვების საუკეთესო აღსაზრდელად ხმარობენ, რუსეთში პირ-იქით, მათს დასამახინჯებლად.

***

„ნოვოე ვრემიაᲜ-ში ბ-ნი პარენსონი ბალკანეთის ამბების გამო იმ აზრს გამოსთქვამს, რომ

„მთელი ეხლანდელი საშინელების ძირითადი მიზეზი ისაა, რომ სერბიამ ვერ მიაღწია თავის საწადელს, ადრიატიკის ზღვასთან თავისუფლად გასვლას, რაც უეჭველად საჭიროა მისი ეკონომიური კეთილდღეობისათვის და დამოუკიდებელ მდგომარეობის განმტკიცებისათვის“.

შემდეგ ბ-ნ პარენსონი დაწვრილებით ეხება სერბიის ომში ჩაბმის ისტორიას და ამბობს, რომ სამართლიანი არ არის ის ხმები, თითქოს ბულგარეთმა შეთანხმების მუხლები დაარღვიაო. იგი ბოლოს დასძენს:

„რასაკვირველია საწყენია და სამწუხარო, რომ მოკავშირეთა ოსმალეთთან ომის დაწყებისთანავე ევროპაში არ იყო მძლავრი მიუდგომელი, მაგრამ კეთილის მოსურნე ხელი, რომელიც იკისრებდა მომხდარ ამბების სადავის დაჭერას. ეს დიდი უბედურება იყო. რასაკვირველია, ამას თავისი მიზეზები ჰქონდა, რომლის გამორკვევასაც ჩვენ არ შევუდგებით. ხოლო მის შედეგს კი ჩვენ ვხედავთ და ჩვენთვის იგი არც ისე მოულოდნელია“.

„ნოვოე ვრემიას“, რასაკვირველია, არ გამოადგება ამ მიზეზების გამორკვევა. ჩვენთვის კი ნათელია, რომ უმთავრესად ამაში ბრალი უდევს რუსეთის უხეირო დიპლომატიას, რომელიც ალექსანდრე პირველიდან დაწყებული ჩვენს დრომდე ერთსა და იმავე პოლიტიკის სამარცხვინო შედეგს განიცდის.

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ

ᲤᲘᲚᲘᲡᲘ

✦ უწმ. სინოდის უქაზი. ქართლ-კახეთის სასინოდო კანტორამ უწმ. სინოდისაგან დარიგებანი მიიღო იმ უწესოებათა თავიდან ასაცილებლად, რომელსაც სჩადიან ხოლმე ახალგაზრდანი სამხედრო ბეგარაში გაწვევის დროს. უწესოებასთან საბრძოლველი ღონისძიებანი შემდეგი უნდა იყოს: 1) სამღვთო სჯულის მასწავლებლებმა ახალგაზრდებს უნდა განუვითარონ გრძნობა პატივისცემისა სამხედრო წოდებისადმი და კარგად აუხსნან, რაც არის სამხედრო სამსახური, 2) ჯარში გაწვევის წინად მღვდლებმა უნდა შეაგროვონ ცნობები, რომელი ახალგაზრდანი არიან გასაწვევნი, დაიბარონ იგინი ერთად და კეთილი რჩევა-დარიგება მისცენ; ამასთან უნდა აუხსნან, რომ მამულისა და წესიერების დამცველ უმაღლეს სახელს არ შეეფერება ის უწესოება, რომელსაც ჯარში გაწვეულნი სჩადიან, 3) ახალგაზრდათა წასვლა სამხედრო სამსახურში საგანგებო ზეიმით უნდა აღინიშნოს: მღვდლებმა სადღესასწაულო სამოსელით პარაკლისები უნდა გადაიხადონ, წარმოსთქვან სიტყვები, დალოცონ ახალგაზრდანი და დაურიგონ ჯვრები, ხატები და სახარება, რომელიც უნდა შეიძინონ მრევლთა შორის შეკრებილ ფულით და 4) ახალგაზრდათა წასვლის დროს მოგზაურობის უმთავრეს პუნქტებში სამხედრო მღვდლებმა ახალგაზდებთან საუბრები უნდა გამართონ და წირვა გადაიხადონ.

✦ პოლიტეხნიკუმი. საუწყებათაშორისო კომისიის თხოვნით ქალაქის თვითმმართველობის სამეწისმზომლო განყოფილება ამ ჟამად საბურთალოსა, ნავთლუღისა და ლოტკის გორასთან მისასვლელ გზების გეგმას ადგენს.

✦ სასოფლო მეურნეობა. მიწათ-მოქმედებისა და მიწათ-მოწყობის მთავარ სამმართველოს კავკასიის რწმუნებულის კანცელარიაში აღიძრა საკითხი: სარდარის ბაღი უკეთესად მოაწყონ და პირველ ხარისხოვან საცდელ საბაღოსნო დაწესებულებად გადააქციონ. ასეთ დაწესებულებათა დაარსება განზრახულია დაღესტანსა, განჯისა და ბაქოს გუბერნიებშიაც.

✦ კავკასიის საბრეშუმო სადგურის მოქმედების გასაძლიერებლად განზრახულია, ნივთიერად უკეთესად უზრუნველჰყონ მისი სამეცნიერო პერსონალი და სადგურის განყოფილებანი გახსნას ქუთაისსა და აღდგაში.

სილნაღის მაზრის სამხრეთ ნაწილში განზრახულია საცდელ საბრეშუმო მინდვრის მოწყობა.

✦ თავის მოკვლა. 9 ივლისს, საღამოს 5 საათზე, ოლღას ქუჩაზე, სახლ. № 14 მცხოვრებ ქ-ნ **თ. ობოლაძისას** თავის მოკვლის განზრახვით დაუხლია რევოლვერი მკერდში და უგრძნობლად წაქცეულა. ტყვია მარჯვენა მკერდში მოხვედრია და მეორე მხარეს გასულა. გრძნობა-დაკარგული ქ-ნ **ობოლაძისა** მიხეილის საავადმყოფოში წაუყვანიათ. თუმცა ჭრილობა მეტად მძიმეა, მაგრამ ექიმებს მისი გადარჩენის იმედი აქვთ.

✦ საბირჟო ცნობები. 12 ივლისს ტფილისში შეთანხმება არ მომხდარა. პროცენტიან ქაღალდების ფასი შემდეგი იყო: ტფ. ქალაქის საკრედიტო საზოგადოების 5% ობლიგაციებისა: აფასებდნენ—85 მან. 30 კ. აძლევდნენ—84 მან. 50 კ., ტფ. საადგილ-მამულო ბანკის 5% გირავნობის ფურცლებისა: აფასებდნენ—83 მან. 20 კ., იძლეოდნენ—82 მან. 30 კ., ქუთაისის საადგილ-მამულო ბანკის 5% გირავნობის ფურცლებისა: აფასებდნენ—80 მან. 75 კ., აძლევდნენ—80 მან. და სახელმწიფო მოგებიან ბილეთებისა: პირველ ხარისხისა—477 მან., მეორისა—345 მ. და მესამისა—316 მან.

✦ 11 ივლისს მაძღარმა პოლიციამ შეიპყრო ვორონცოვის ქ. № 5 მიხეილ მოსეს ძე ანტონშვილი, რომელსაც ღირსება ჰქონია ახდილი და გორის პოლიციის ზედამხედველობის ქვეშ იმყოფება ანტონშვილს სამართალში აძლევენ თავის ნებით გორიდან წამოსვლისათვის.

✦ 9 უბნის ბოქაულის თანამდებობის აღმასრულებელმა მოულოდნელად დაიარა საყასპოები და აღმოაჩინა რომ ხორცს **ნიხრშა აღნიშნულ ფასებზე ძვირად ჰყიდდნენ** სააკ სულხანიანცი ჩერქეზიშვილის ქ. და მუსა ქალანთაროვი ნეკრასოვის ქ. ორივე სამართალში მიაცეს.

✦ 12 ივლისს ღამით ტფილისის მოქალაქე სარქის მნაცაკანოვი (სასამო) 19 ფებერვლის ქ. **თავს დაეცა** სოფ. ყანდაურის მცხოვრებს ილარ. გეორგის ძეს კოკოშვილს და თავიმიარტყა პირისახეში ისეთი ძალით, რომ კოკაშვილს ზედაკბილი ჩავარდა. შემდეგ მნაცაკანოვმა დახა ამოიღო და კოკოშვილის დაჭრა უნდოდა, მაგრამ პოლიციამ მოასწრო და მნაცაკანოვი შეიპყრო. მნაცაკანოვმა განაცხადა, რომ მთვრალი ვიყავი და არაფერი მახსოვს.

ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲐᲜᲘ ᲓᲐ ᲙᲠᲔᲑᲔᲑᲘ

✦ ქ. შ. წ. კითხვის გამავრც. საზოგადოებამ ტფილისის სათავადაზნაურო საადგილ-მამულო ბანკის გამგეობას თხოვნით მიმართა, რომ ოთხი თვით შეაჩეროს ანდრეევის ქუჩაზე მდებარე ილიასეული სახლის გაყიდვა. ეს გამოწვეულია იმ გარემოებით, რომ მთელი ქართველობის სუოვილია ეს შენობა კერძო პირის ხელში არ გადავიდეს და ამის გამო ქ. შ. წ. კ. გ. საზოგადოებას აზრად აქვს ან თითონ და ან რომელიმე საკულტურო საზოგადოებამ შეიძინოს იგი.

✦ აქამდის ქართულ ლიტერატურას დიდი ნაკლი ჰქონდა. არა ჰქონდა მე-XIX საუკუნის სიტყვიერების ისტორია. ამ ნაკლის თავიდან ასაცილებლად ქ. შ. წ. კ. გამავრცელებელმა საზოგადოებამ გადასწყვიტა გამოსცეს განსვენებულ პ. ხახანაშვილის უკანასკნელი ნაწარმოები: „მე-XIX საუკუნის ქართულ სიტყვიერების ისტორია“ ბეჭდვას უკვე შეუდგნენ.

✦ საუნივერსიტეტო მოწყობის საქმის მოღვაწეთა კრების ძომწევ ბიუროს დღეს დილით, მეფის მოადგილის კანცელარიის შენობაში, სენატორ ვატაცის თავმჯდომარეობით კრება ექნება.

ᲒᲝᲠᲘ.

✦ ვერ იქნა და ვერ მოეწყო გაზეთის აგენტურა გორში. რამდენჯერაც ტფილისის ჟურნალ-გაზეთების ბიუროომ გაიჩინა აქ აგენტი, იმდენჯერ ამ უკანასკნელმა ან ფული დააგვიანა, ან არ გადიხადა, ან სხვა რამ მიზეზი გამოტყვრა... სწყდებოდა კავშირი ბიუროსა და აგენტ შორის. აგერ თვეზე მეტია ქალაქში გაზეთი გასაყიდად თვალით არ გვინახავს. კარგი იქნება ერთხელ და სამუდამოდ მოაწესრიგოს როგორმე ბიურომ ეს საქმე.

✦ აგერ მეშვიდე თვეა წ. კ. საზოგადოების ადგილობრივ განყოფილების ბიბლიოთეკა-სამკითხველოსთვის დაქირავებულია შენობა. ქირას იხდიან და კარი კი გამოკეტილია. მიზეზად წ. კ. საზოგადოების „გულშემატკივარნი“ იმას ასახელებენ, რომ „ოფიციალური“ ნებართვა არ მიგვიღიაო.

✦ ორშაბათს, 15 ივლისს, გაიმართება კონცერტი მომღერალ ვანო სარაჯიშვილისა, ქ-ხ ვარგანოვის და მსახიობ ი. ზარდალიშვილის მონაწილეობით. კონცერტი, როგორც პროგრამიდან სჩანს, საინტერესო იქნება.

✦ როგორც სოფ. ზემო-ხანდაკიდან გვატყობინებენ, ამ დღეებში იქ **სეტყვა** მოსულა და ნათესისთვის საკმაო ზარალი მიუყენებია.

ᲧᲐᲖᲐᲮᲔᲚᲘ ᲧᲐᲩᲐᲦᲚᲔᲑᲘ ᲪᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ

11 ივლისს, ნაშუადღევს, ტფილისში ელვის სისწრაფით გავრცელდა ხმა, ტფილისს ჩამოსულა აფიცრის ტანისამოსში გამოწყობილი ცნობილი ზელიმხანი და შუა ბაზარში პოლიციელებთან შეიარაღებული შეტაკება მოუხდია. ნამდვილი ამბის გაგება ადგილობრივ ყოვლად შეუძლებელი იყო, რადგანაც ამ დროს მთელს შუა ბაზარს პოლიციელთა და ჯართაგან ალყა ჰქონდა შემორტყმული და მთელი ორის საათის განმავლობაში შუა ბაზარში ხანგამოშვებით თოფის საშინელი სროლა ისმოდა.

საქმის ვითარება შემდეგია:

10 ივლისს ტფილისს ჩამოვიდა ყაზახის მაზრის უფროსის თანაშემწე და ყაზახის მაზრის მეორე რაიონის ბოქაული საიდუმლო აგენტითა და ჩაფრებით. მათ ტფილისის პოლიციმეისტერს განუცხადეს: ივნისის შუა რიცხვებში სამმა ცნობილმა ყაჩაღმა —თათარმა ყაჩაღთა მთელი ბრბო შეიდგინა და მოსვენება დაუკარგა ყაზახის მაზრასაო; სამაზრო ადმინისტრაციამ მეტად სასტიკი ღონისძიებანი მიიღო მათ წინააღმდეგ და 7 ივლისს იძულებული გაჰხადა ბრბოს მეთაური ჯანგირ ქიარიმოვი და მისი თანაშემწენი ყურბან ახმეტოვი და ასთან ყარა-ოღლი, რომ ჩქარის მატარებლით ტფილისისკენ გამოქცეულიყვნენო. ყაზახის ადმინისტრაციამ ტფილისისას დახმარება სთხოვა ყაჩაღთა ბინის პოვნასა და მათ დაჭერაში.

ჯანგირა 1906 წელს გამოიქცა კატორღიდან, დაბრუნდა სამშობლოში და ყაჩაღთა ბრბო დაარსა. იგი მეტად ძარდი და გამოცდილი კაცია. უკანასკნელ ხანს მას შეუერთდნენ მისთანავე ამხანაგები. ასეთ ყაჩაღთა შეპყრობა, რასაკვირველია, დიდს სიძნელეს წარმოადგენს, ამიტომ ტფილისში მათ შესაპყრობად განსაკუთრებული ფრთხილი ღონისძიებანი ძიღეს, რათა შედეგად არ მოჰყოლოდა თავ-აღებულ ყაჩაღთაგან ხალხის დახოცვა.

პოლიციმეისტერმა განკარგულება მისცა ქალაქის მეხუთე უბნის ბოქაულს, თავის მხრივ ღონისძიებანი ძიღეო და მოქმედების შესაფერი გეგმაც მისცა.

11 ივლისს, ნაშუადღევის ორი საათი არ იყო, ყაზახელი პოლიციელნი და ტფ. მეხუთე უბნის ბოქაული ვორონცოვის ხიდთან იდგნენ და გამვლელ-გამომვლელს ათვალიერებდნენ. ყაზახიდან ჩამოყვანილი საიდუმლო აგენტი, რომელიც სახითაც იცნობდა ყაჩაღებს, გაგზავნილი იყო ჯანგირას და მის ამხანაგთა დასაზვერავად.

ვორონცოვის ხიდთან ამ დროს პოლიციელებთან ეს აგენტი მივიდა და აცნობა, ყაჩაღები სათერძო მაღაზიაში არიანო. რადგანაც აგენტი უსწავლელი კაცია და პირველადაც იყო ტფილისში, ამიტომ ვერ აუხსნა რომელ რაიონში და რომელ ქუჩაზე იყვნენ ყაჩაღები. ტფ. ბოქაულმა მოიაზრა, რომ ყაჩაღნი აგენტის ჩვენებით სწორედ შუა ბაზარში უნდა ყოფილიყვნენ, ამიტომ დაუყოვნებლივ ტელეფონით აცნობა მეოთხე უბნის ბოქაულებს, რათა პოლიციელნი დაერაზმა; აგრედვე შეატყობინა თავის უბანში (მეხუთეში), რათა პოლიციელნი საჩქაროდ იარაღებით ჩამოსულიყვნენ.

საიდუმლო აგენტი გადაცმულ პოლიციელად ისევ იქ გაგზავნეს, სადაც ყაჩაღები ნახა. იმათ უკან გაყოლეს კიდევ ოთხი სხვა გადაცმული პოლიციელი. აგენტს დაუბარეს, რომ შესულიყო სათერძო მაღაზიაში და თუ ყაჩაღები იქ იყვნენ, მაშინ ორ წუთს არ გამოსულიყო იქიდან, რომ ამით გარეგ მყოფთ გაეგოთ ყაჩაღების ყოფნა მაღაზიაში. აგენტი დარიგებისამებრ მოიქცა; როდესაც მაღაზიას მიუახლოვდა, გადაცმული პოლიციელი მოიშორა, ხოლო თვით მაღაზიაში შევიდა და ორს წამს დარჩა. გარეგ მყოფი პოლიციელი მიხვდა, რომ ყაჩაღები მაღაზიაში იყვნენ და ამიტომ ნიშანი მისცეს სხვა პოლიციელს, რომელმაც თავის მხრივ კიდევ სხვებს მისცა ნიშანი.

საჩქაროდ მთელს შუა ბაზარში აუარებელი პოლიციელი გაჩნდა. ყაჩაღები მოექცნენ ვართაზარიანის სათერძო მაღაზიაში (სადაც ტანისამოსის შესაკვეთად იყვნენ მისულნი), სურგუროვის სახლში. სახლს ირგვ-

ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲬᲘᲗᲐᲑᲘᲡ ᲓᲐᲐᲠᲡᲔᲑᲐ

(დასასრული *)

ვახტანგ მეფის შვილები რომ რუსეთში სცხოვრობდნენ, მაინც საქართველოზე ჰქონდათ ფიქრი. ბაქარმა და ვახუშტიმ**) განიზრახეს იქ ქართული სტამბის დაარსება. ამათ მოსკოვს გაიწვიეს იოსებ სამებელი და სინოდის ნებართვით შეუდგნენ ქართული საეკლესიო წიგნების ბეჭდვას, რისთვისაც გააკეთებინეს ქართული ასოების ყალიბები, ჩამოასხმევინეს ქართული ასოები და 1734 წ. მოსკოვის ახლოს, სოფ. ვსესვიატკოვში გახსნეს ქართული სტამბა. სტამბის ზედამხედველად დანიშნეს იოსებ სამებელი, რომელიც სინოდმა გადაიყვანა მოსკოვის მონასტრის წინამძღვრად. მცირე დროის განმავლობაში რამდენიმე წიგნიც დაიბეჭდა.

იოსებ სამებელი ეკუთვნის ვახტანგ მეექვსის დროის მოღვაწეთა რიცხვს. იგი იყო ქობულაშვილი გვარად და სამების მონასტრის სოფ. ხაშმში არქიეპისკოპოსად. მე-XVII საუკუნის დასასრულს იოსებს ამწესებენ შიომღვიმის იღუმენად. 1705 წ. პატრიარქმა დომენტიმ აკურთხა ეპისკოპოსად და 1709 წ. იგი დაინიშნა სამებელად, ესე იგი მიიღო სამების ეპარქია. 1723 წ. სამების ეპარქია აიკლეს ლეკებმა და იოსები გადაყვანილ იქნა წილკნის კათედრაზე. როდესაც ვახტანგ მეექვსე გადასახლდა მოსკოვს, მას თან დაედევნა იოსებ სამებელიც და გაემგზავრა რუსეთის ფულების მოსაკრებად დარღვეული ტაძრების სასარგებლოდ. დარიალის ხეობაში სამებელი ლეკებმა გაძარცვეს და ტყვედ წაიყვანეს. ჯვარის ციხის კომენდანტს ბრძანება მისცა რუსის მთავრობამ, რათა სამებელი ტყვეობიდან დაეხსნათ. მართლაც, 1732 წ. სამებელი უკვე მოსკოვშია და დაენიშნა 500 მან. ჯამაგირი. იმპერატრიცა ანა იოანოვნამ სამებელს უბოძა ნოვგოროდის არქიეპისკოპოზის, თეოფანე პროკოპოვიჩის, მოადგილეობა. ნოვგოროდში სამებელი შეუდგა ქართული სტამბის მოწყობას და 1739 წ. უკვე დაბეჭდა „ზადიკი“ ქრისტეფორე გურამიშვილის და რამდენიმე სხვა პირთა დახმარებით. ამავე სტამბაში დაიბეჭდა: „ჟამნი“, „მარხვანი, „პარაკლიტონი“ და „სახარება“.*)

იოსებ სამებელმა ბოლოს საქმე ისე წაიყვანა, რომ ბაქარის მიერ დაარსებული სტამბაც თავისას შეუერთა და ამ შეერთებულ-გაფართოებულ სტამბაში იწყეს ხუცურისა და მხედრულის ასოებით წიგნების ბეჭდვა. მაშინ სტამბის ხელმძღვანელებად დანიშნეს ბერ-მონაზონი ქრისტეფორე გურამიშვილი და მღვდელი თეოფილე.

რუსეთში დაბეჭდილი წიგნები სწრაფად იგზავნებოდა საქართველოში და ავრცელებენენ. იოსებ სამებელი თავის სტამბის გადმოტანას საქართველოში აპირებდა, მაგრამ აღარ დასცალდა და 1750 წ. ასტრახანში გარდაიცვალა. ყოველივე მისი განზრახვა შეუსრულებელი დარჩა. ამავე წელს გარდაიცვალა ბატონიშვილი ბაქარ დასაფლავდა დონსკის მონასტერში.

იოსებ სამებელის სიკვდილს შემდეგ რუსეთში შესწყდა ქართული წიგნების ბეჭდვა. 1757 წ. რუსეთში გადაიყვანეს საქართველოს კათალიკოსი ანტონი I, რომელიც დანიშნეს ვლადიმერის ეპისკოსად.**) იმან იმდენად იმეცადინა, რომ იოსებ სამებელის სტამბა ვლადიმერს გადაიტანა და იქ დაიწყო წიგნების ბეჭდვა. დაიბეჭდა სტეფანე იავორსკის „კლდე სარწმუნოებისა“, თარგმანი ვახუშტისა, „ქართულ-რუსულ-ლათინურ-ბერძნული ანბანი“ და სხვა წიგნები. 1764 წ. ანტონ ქათალიკოსის საქართველოში დაბრუნების შემდეგ ეს სტამბა დაიხურა. 1772 წ. გარდაიცვალა ბატონიშვილი ვახუშტი და დაკრძალეს დონსკის მონასტერში.

1761 წ. მეორე სტამბა გახსნა მიტროპოლიტმა ათანასე ამილახვარმა. ამ სტამბაში კორექტორად იყო მელქისედეკ კავკასიძე. ეს ათანასე 1759 წ. მეფე ერეკლემ რუსეთში ელჩად გაგზავნა, რომელიც რუსეთიდან აღარ დაბრუნებულა და მიიღო იქაური ქვეშევრდომობა. მან თავის სტამბაში გამოსცა შემდეგი წიგნები: „სამოციქულო“, „დავითნი“, „ლოცვანი“, „ჟამნი“, „დაუჯდომელი“, „პარაკლისი“ და ანბანის წიგნები. აგრეთვე დაიბეჭდა რამდენიმე საეკლესიო ლექსები და იაძბიკოები ბაქარ ბატონიშვილისა. ათანასე გარდაიცვალა 1774 წ. და დაკრძალეს დონსკის მონასტერში. შემდეგაც კარგა ხანს არსებობდა იქ სტამბა და იბეჭდებოდა წვრილმანი წიგნები, მხოლოდ სასულიერო შინაარსისა. ბოლოს სასტამბო ყველა იარაღი უწმინდესის სინოდის საკუთრებად გადაიცა. საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ ქართული საეკლესიო წიგნების ბეჭდვა ტფილისიდან მოსკოვში გადაიტანეს, რომელთა ბეჭდვაც გაგრძელდა 1860 წლამდე.

ეკატერინე მეორის დროს პეტერბურგში სცხოვრობდა ქართველი ეპისკოპოსი გრიგოლ ხარაბაშელი. 1768 წ. ამანაც გახსნა ქართული სტამბა და დაბეჭდა ქართული სახარება. ამ ეპისკოპოზს სხვაც მრავალი წიგნი ჰქონია დაწყებული, მაგრამ დაძთავრება ვეღარ შესძლებია. შემდეგში ეს სტამბა მიითვისა საქართველოში პირველ ექსარხოსად ნამყოფმა არქიეპისკოპოსმა ვარლამმა. სტამბა უფრო განაახლა და გააფართოვა. ამ სტამბაში დაიბეჭდა „თვენი“, „სახარების ახსნა“ და სხ. წიგნები. 1815 წ. დაიბეჭდა ლექსად „წამება ქეთევან დედოფლისა“, დაწერილი დიმიტრი ბაგრატიონისა.

ამ სტამბის გახსნით პეტერბურგში ეყრება საფუძველი ქართული სტამბის არსებობას, რომელსაც სამეცნიერო აკადემიის სტამბა ეწოდება. აქ აკადემიკოსმა მარი ბროსემ და დ. ჩუბინაშვილმა გამოსცეს „ქართლის ცხოვრება“, ვახუშტის „საქართველოს გეოგრაფია“, ქართულ-რუსულ-ფრანგული ლექსიკონი“, „ქრისტომატია“, „საპასექო ცხრილი“, „ვეფხის-ტყაოსანი“, „სიბრძნე-სიცრუე“, „ქართული გრამატიკა“, „ჩონგური“ ლექსების კრებული ლორთქიფანიძისა, „კაცია-ადამიანი“ ილია ჭავჭავაძისა და სხ. წიგნები.

პეტერბურგის სტამბის ასოთ-ამწყობად ყოფილა ვინმე ტაბიძე. ეს კარგად მოსწრებია თურმე რუსეთში მყოფ ბატონიშვილებს. იმ დროს პეტერბურგსა და მოსკოვში რაც კი ხუცურისა და მხედრულის ასოებით დაბეჭდილი წიგნებია, ყველა ზემოხსენებული ასოთ-ამწყობის ნამუშევარია.

მე-XVIII საუკუნის უკანასკნელ წლებში თელავის სემინარიის რექტორი გაიოზ ნაცვლიშვილი გადავიდა რუსეთში, კრემენჩუგს, იქ ერთ სტამბაში შეიძინა ქართული ასოები და 1793 წ. გამოსცა „ქართული გრამატიკა“, 1798 წ. „საცისკროლოცვანი“, „მცნება ვასილის ბერძენთა მეფისა“ და სხ. საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ გაიოზ ნაცვლიშვილი მოზდოკისა და ყიზლიარის ეპისკოპოსად გადაიყვანეს. ამან მოზდოკშიაც გაუხსნია სტამბა და რამდენიმე წიგნი დაუბეჭდავს.

1709 წ. ტფილისში გახსნილი სტამბა და წიგნების ბეჭდვა ელვის სისწრაფით მოეფინა მთელ საქართველოს. დაბეჭდილი წიგნების რიცხვი უცბად ვრცელდებოდა. რაც კი ტფილისში 1709—1713 წ.წ. წიგნები გამოიცა, მარტო დასავლეთ საქართველოს არა ჰყოფნოდა. ამიტომაც ხდებოდა ხოლმე, რომ ერთი და იგივე წიგნი რამდენჯერმე იბეჭდებოდა. ქართული სტამბის დაარსების სურვილი იმერეთსაც აღეძრა და ამისათვის ტფილისში შესაფერი მიწერ-მოწერაც გამართეს. ტფილისში სტამბის ხელმძღვანელებსა სთხოვდნენ სტამბის მოწყობაში დახმარებას. როგორც იქნა, საქმეც მოაგვარეს: სტამბის საბეჭდი დაზგა რუსეთიდან გამოიწერეს, ხოლო ხუცური და მხედრული ასოები კი ტფილისში ჩამოასხმევინეს. 1785 წ. ქუთაისში უკვე პირველმა ქართულმა სტამბამ დაიწყო მუშაობა. სტამბის მოწყობის ხელმძღვანელობა ტფილისიდან მისულმა რომანოზ ზუბაშვილმა იკისრა, რომელიც ამ ხელ ვლახელთან შეისწავლა. ეს ასოთ-ამწყობიც იყო და მბეჭდავიც. სტამბის მოწყობის საქმეში აგრეთვე დიდ დახმარებას უწევდა გენათი არხიმანდრიტი ზაქარია, რომელიც ზუბაშვილის მარჯვენა ხელი ყოფილა. ამ არქიმანდრიტს უსწორებია დასაბეჭდათ გამზადებული დედნები და კორექტორადაც თითონ ყოფილა.

1787 წ. ქუთაისში უკვე გამოიცა პირველი ქართული წიგნი. პირველს შემდეგ სხვა წიგნებიც მიჰყვა. ყველა გამოცემის კანზე დაბეჭდილი მოხსენება იმერეთის მეფისა და კათალიკოსისა ისე, როგორც ეს ტფილისის სტამბაში იყო შემოღებული ვახტანგ მეფის დროს.

იმერეთში სტამბის გახსნისა და წიგნების ბეჭდვის ამბავი ჩქარა სამეგრელომ, გურიამ, სვანეთმა და სხვა ასეთ დაშორებულმა კუთხეებმა შეიტყო. სტამბის გახსნის სურვილი მათაც დიდი დაებადათ, მაგრამ მე-XIX საუკუნის დასაწყისს თან მოჰყვა შინაური და გარეული ცვლილებანი და ამის მიზეზით მათი სურვილი განუხორციელებელი დარჩა.

რადგან იმერეთში სტამბის არსებობა და წიგნების ბეჭდვა დიდ ხარჯსა და მუშაობას თხოულობდა, ამიტომ სტამბის მფარველობა იკისრა მეფე სოლომონმა. სტამბის ხელმძღვანელად და გამგეთაც თავის სახლთ-უხუცესი ზურაბ წერეთელი დანიშნა. რამდენიმე ხნის შემდეგ

ლიგ ალყა შემოარტყეს და მეზობელ სახლის სახურავზე პოლიციელები დააყენეს, რათა იქიდან კარგად დაეჭირათ თვალყური ყაჩაღებზე.

პოლიციელთა განსაცვიფრებლად მაღაზიაში ყაჩაღები არ აღმოჩნდნენ. იქ არც მაღაზიის პატრონი იყო. იყო მხოლოდ ორი ხელოსანი—შეგირდი—ერთი 17 წლისა, მეორე—15 წლისა.

ყაჩაღები მაღაზიიდან მიმავალ კიბით მაღაზიის სარდაფში ჩაცვივნულიყვნენ. სარდაფს ორი გასასვლელი აქვს—ერთი ეზოში, მეორეს კი სხვა სარდაფში მიჰყავს. პოლიციელებმა გასასვლელ კარებებს მიაშურეს, მაგრამ ორივე კარები დახურული და კლიტე დადებული იყო. დარწმუნდნენ, რომ ყაჩაღები ვერსად ვერ წავიდოდნენ და ნამდვილად სარდაფში იყვნენ.

სარდაფს ეზოს მხრივ ერთი, ფანჯარის მსგავსი, ნახვრეტი აქვს, საიდანაც სინათლე ჩადის იქა. სწორედ ამ ფანჯარაში შეიყვირეს პოლიციელებმა, დაგვნებდითო, მაგრამ პასუხად მოჰყვა სარდაფიდან თოფის ხმა. პოლიციელებმაც უპასუხეს და სროლამ უშედეგოდ ათს წამს გასტანა, შემდეგ კი დროებით ორივ მხრიდან შესწყდა. სროლის დროს სათერძო მაღაზიიდან გარედ გამოვარდნენ ხელოსანი-შეგირდი და ერთი მათგანი იესაევი მსუბუქად დაიჭრა.

შუა ბაზარს სროლის დაწყებისასვე საჩქაროდ ტფ. გუბერნატორმაც მოაშურა. გამოწვეული იქმნა ცეცხლის მქრობელი რაზმი და განზრახვა ჰქონდათ, წყალი სარდაფში ჩაეშვათ, ამოეტყოთ და ამით ყაჩაღნი იძულებულნი გაეხადნათ, იარაღი დაეყარათ. ამ განზრახვის სისრულეში მოყვანას თავი გაანებეს, რადგანაც სარდაფის ამოვსება შეუძლებელი აღმოჩნდა, რადგანაც წყალს რამდენსმე ადგილას ჰქონდა გასასვლელი გზა.

სროლა ორივ მხრიდან კიდევ განახლდა. ამ დროს, როდესაც გახურებული ტყვიები აქეთ-იქით მიდიოდა, უცებ სარდაფიდან მაღაზიით ქუჩაზე გამოიტრა ერთი ყაჩაღთაგანი ასთან ყარა ოღლი და, როგორც ეტყობა, ალყის გარღვევით გაქცევა სწადდა, მაგრამ ცხრა ტყვია ზედიზედ მოხვდა თავსა, მუცელსა და სხვა ადგილებში და უსულოდ მიწაზე დაეცა.

ჯანგირა და ყურბანა კიდევ სარდაფში დარჩნენ და რამდენსმე ხანს კიდევ იბრძოდნენ, მაგრამ ბოლოს, როდესაც ნახეს, რომ ხსნა არსაით იყო, დანებება არჩიეს. ჯანგირამ (იარაღი მხოლოდ მას ჰქონდა—მაუზერის რევოლვერი) ფანჯრიდან ეზოში რევოლვერი გადმოისროლა და ორივე ყაჩაღმა თავიანთი ბედი ნებით ჩააბარა პოლიციას.

ჯანგირ და ყურბანი დიდძალ შეიარაღებულ რაზმით მეტეხის ციხეში გაჰგზავნეს.

იმერეთში შავიკრა გაჩნდა, ამიტომ სტამბა გადაიტანეს ჯერ საჩხერეს და შემდეგ წესს (რაჭაში), რისთვისაც ქუთაისში დაწყებული სოფრონ ეპისკოპოსის „სადღესასწაულოს“ ბეჭდვა 1811 წ. სოფ. წესში დაუმთავრებია ზურაბ წერეთელს. იმერეთის რუსეთთან შეერთების შემდეგ ეს სტამბა მაინც არ გაუქმებულა, ზურაბ წერეთელს საჩხერეში, თავის მამულში გადაუტანია და იქ უბეჭდავს წიგნები. 1817 წ. საჩხერეში გამოუციათ სახარება. ეს სტამბა 1820 წ. დაიხურა.

1829 წ. ტფილისში ქართული სტამბა გახსნა სოლომონ დოდაშვილმა ივ. ხელაშვილის საფასით, რომელმაც ზედ 5000 მანეთზე მეტი დახარჯა. უნდა აღინიშნოს, რომ დამაარსებელთ დიდი სამზადისი ჰქონდათ. აქ უნდა დაებეჭდათ ყველა სახელმძღვანელო წიგნები, რომელიც კი იხმარებოდა ახლად გახსნილ სემინარიაში და იმ დროის კეთილშობილთა სასწავლებელში. პირველად ამ სტამბაში გამოიცა ქართული გაზეთი „ტფილისის უწყება“ და თვიური ჟურნალი. 1832 წ. ეს სტამბა სრულიად დაიხურა და მისი გამგე-პატრონი სამუდამოდ გადაასახლეს რუსეთში, რომელიც ვეღარ დაბრუნდა საქართველოში*).

1825 წ. ტფილისში სტამბა გახსნა აშარხანელმა სომეხმა არზანოვმა. ამ სტამბაში ქართული ასოებიც იყო. აქ პლატონ იოსელიანმა დაბეჭდა შავთელისა და ჩახრუხაძის პოემები. საქართველოში პირველი სომხური წიგნი ამ სტამბაში 1833 წ. დაიბეჭდა. მანამდე კი სომხური წიგნი თვალით არავის უნახავს. აგრეთვე დაიბეჭდა

*) ი. ზ. ჭიჭინაძის მიერ გამოცემული „ისტორია ქართული სტამბისა და წიგნების ბეჭდვისა“

რა დავაშავე?!

(ჩემი აღსარება)

მოძრაობის შემდეგ, 1907 წლიდან აღდგენილ იქნა ხელმწიფის მოადგილის, განსვენებულის მიხეილ ნიკოლოზის ძის მიერ დამტკიცებული 1881 წლის სასწავლო გეგმა ჩვენებური სახალხო სკოლებისათვის, რომელიც მაშინდელი ოლქის მზრუნველის მ. ზავადსკის მოხსენებით ორჯელ მოიწონა და დაამტკიცა კიდეც დღევანდელმა ხელმწიფის მოადგილემ, გრაფმა ვორონცოვ-დაშკოვმა, ჯერ შეუცვლელია და ამიტომ ძალაშია. თანახმად ამ გეგმისა, დასაწყის სკოლებში პირველ წელიწადს ოთხი თვის განმავლობაში მოსწავლემ უნდა შეისწავლოს სამშობლო ენაზე წერა-კითხვა და ანგარიში, **რუსულ გაკვეთილებს პირველი ნახევარი წლის ნუსხაში ადგილი არა აქვს,** იანვრიდან კი, ე. ი. მეორე ნახევარი წლიდან იწყება რუსული ენის გაკვეთილები. ჯერ ლექსიური (ზეპირი), რომელიც გრძელდება წლის ბოლომდე დღეში 30—45 წუთს; მეორე წლიდან მოსწავლე იწყებს წერა-კითხვას რუსულ ენაზედაც. ამ ათასჯერ გადაღეჭილ და შემუშავებული გეგმის დარღვევა, ვიდრე ის შეუცვლელია და ძალაშია, დიდ დანაშაულობად ეთვლება სახალხო მასწავლებელს, ამიტომ ყველანი ვალდებულნი ვართ დავიცათ ის; მაგრამ ასე როდი მოხდა: ამ ექვსი წლის განმავლობაში, ყოველთვის ქუთაისის დირექციაში, ინსპექტორებმა გაილაშქრეს ამ გეგმის წინააღმდეგ და მოინდომეს მისი დარღვევა და შეცვლა „ერთგული მასწავლებლების“ წყალობით და მოღვაწეობით.

1912 წლამდე, სანამ ქუთაისის გუბერნიის სახალხო სკოლების დირექტორად იყო პატივცემული და მეტად პატიოსანი ადამიანი ლ. სემიონოვი, გაიძვერა ინსპექტორებს არ უჯერებდა და არ ეთანხმებდა, ამიტომ გეგმაც დაცული დარჩა, თუმცა „ერთგული მასწავლებლები“ ინსპექტორების გულის მოსაგებად მალულად პირველ წელშივე იწყებდნენ რუსული ენის სწავლებას პირველ განყოფილებაში ტ იმ დროს, როდესაც ჯერ კიდევ შვიდი წლის ბავშვმა ქართული ამოკითხვა არ იცოდა, ისინი თუთიყუშივით აზეპირებდნენ მათ რუსულ სიტყვებს და ამით უმახინჯებდნენ გონგბას. 1912 წლის სექტემბრიდან ბ. სემიონოვმა თვისი სურვილით მიანება თავი სამსახურს. მის ადგილზე დაინიშნა ბ-ნი კრუპსკი ცნობილ ინსპექტორ გროზდოვით. მოსვლისათანავე ამათ ძველრბილში გაუჯდათ 1881 წლის სასწავლო გეგმის დარღვევა და თავი ისახელეს მით, რომ ჯერ გაილაშქრეს ქუთაისის **ქალაქის** პირველ-დაწყებით სკოლების წინააღმდეგ, იმ მოსაზრებით, რომ თუ ამ პოზიციას აიღებდნენ, შემდეგ მთელი გუბერნიის სოფლის მასწავლებლებსაც დაითანხმებდნენ. ამ გეგმით ინსპექტორი გროზდოვი დირექტორის ლოცვა-კურთხევით შეუდგა საქმეს და ნოემბერში მოსთხოვა სკოლების გამგეთ, შეედგინათ პირველი ნახევარი წლის გაკვეთილების ნუსხა თანახმად დირექციის მიერ შემუშავებული გეგმისა, რომელიც სავსებით ეწინააღმდეგებოდა 1881 წლისას მით, რომ გარდა სამშობლო ენის გაკვეთილთა რიცხვის შემცირებისა პირველი წლიდანვე იწყებოდა პირველ განყოფილებაში რუსული ენის გაკვეთილებიც. ოთხივე სკოლის გამგემ მასწავლებლებითურთ მოახდინეს კრება, მოილაპარაკეს და ყოველივე აცნობეს ქალაქის გამგეობას და სასწავლებელთა გამგე კომისიას; დაინიშნა შეერთებული სხდომა კომისიისა და ქალ. გამგეობისა; გაიგო ეს თუ არა გროზდოვმა, კიდევ მოსწერა გამგეობას და დრო დაუნიშნა, რათა მათ იმ დრომდე გაეგზავნათ მისთვის პირველი ნახევარი წლის ნუსხა, რუსული ენის გაკვეთილების შეტანით, წინააღმდეგ შემთხვევაში მათ ემუქრებოდა სამსახურიდან დათხოვნას. დეკემბრის 6—7 რიცხვებში მოხდა შეერთებული სხდომა, რომელზედაც მოწვეული იყვნენ სათათბიროდ გამგეები და გარეშე საპატიო პირნიც; ბევრი თათბირის შემდეგ დაადგინეს: დეპეშა გაეგზავნოს ოლქის მზრუნველს ტფილისს და ეთხოვოს შეაჩერთს საქმის გამორკვევამდე დირექციის უკანონო მოთხოვნილება; გიმგეებს კი დაავალა სხდომამ ინსპექტორისათვის ჯერ არაფერი არ გაეგზავნათ. დეპეშის გაგზავნა მიანდვეს ქალაქის თავს ილია ჩიქოვახს, რომელმაც კიდევაც გაგზავნა. ამასობაში ინსპექტორისაგან დანიშნული დრო დაუდგათ გამგეებს, სამმა ძათგანმა დაჰკარგა სულის სიმშვიდე, აღაო დაუცადა დეპეშის პასუხს და მასწავლებლების დაუკითხავად, მალულად მეორე დღესვე გაუგზავნა ინსპექტორს ახალი ნუსხა, წინააღმდეგი 1881 წლის გეგმისა. გატყდა ციხე შიგნიდან, ალაპარაკდა პრესა, ახმაურდა საზოგადოება, დაიბეჭდა საპროტესტო წერილები, პასუხი მოეთხოვა მასწავლებლებს, ვინ რა როლს ასრულებდა, როდესაც გამგეებმა ეს ჩაიდიხეს და სხვა... პირველად დაიბეჭდა სამი დაძახილი გამგის წეოილი, რომლითაც ისიხი ბოდიშს იხდიდეს საზოგადოების წინაშე და აცხადებდნენ, ოოძ თუმცა დირექციას გაუგზავნეს ნუსხა, ოაგრამ ძოსატყუილებლად და დროს ძოსაგებად, თორემ საქმით განხორციელებას არ ჰფიქრობდნენ და თუხდაც ძოენდოძებიათ ამ ნუსხით ძეცადინობა, ძასწავლებლები მაინც თანახძა არ გაუხდებოდნენ და სხვა... „წყალ ძი ჩავარდნილი ხავსს ეკიდებოდაოასეთი იყო მათი თავისსართლება და ბოდიში (იხილეთ გაზ. „იმეოეთი“ 1912 წ. 66 ნომერი). შემდეგ მოჰყვა მასწავლებლების წერილები; პირველად 16 დეკემბერს „იმერეთის“ 68 ნომერში დაიბეჭდა ჩემი წერილი: „სამი გამგის საქციელის გამო“: ამ წერილში ვიცავდი რა 1881 წლის სასწავლო გეგმას, საყვედურს ვუცხადებდი გამგეებს აჩქარებისათვის განსაკუთრებით კი შევეხე მესამე სკოლის გამგის საქციელს, რომელმაც თავისი რჩევით დაითანხმა დანარჩენი ორი გამგე ახალი ნუსხის გაგზავნაზე. მტრებმა მაშინვე მიურბენინეს გროზდოვს იმ გაზეთის ნომერი, რომელშიაც იყო დაბეჭდილი ჩემი წერილი; მესამე დღეს განრისხებული გროზდოვი დამეცა თავს სასწავლებელში და მისაყვედურა: როგორ გაბედე და გამოამეღავნე ჩვენი უკანონო განკარგულება და სკოლის გამგის მოქმედებას რად უწოდე **სამარცხვინო საქმე** გაზეთის ფურცლებზედო. დამემუქრა და მომთხოვა წერილობითი პასუხი მიმეცა მისთვის იანვრის 7 რიცხვამდე. მე ვუპასუხე, თუ რამ გამოიწვია ჩემი წერილი, თან დავუმატე, რომ მე არც დირექტორს და არც ინსპექტორს არ შევხებივარ, არამედ დავგმე საჯაროდ გამგე-მასწავლებლების მოქმედება და თუ ისინი შეურაცხყოფილად გრძნობენ თავს, შეუძლიათ გამომიწვიონ სამართალში და პასუხი მაგებინონთქვა. გავიდა რვა იანვარი, წერილობითი პასუხი არ გამიგზავნია; მეორე დღესვე ინსპეკტორს ჩემი დათხოვნის შესახებ მოხსენება მიეტანა დირიქტორთან, რომელსაც სიამოვნებით მოეწერა თანხმობაზე ხელი. აცნობეს ქალაქის გამგეობას და იმ სკოლის გამგეს, სადაც მე ვმსახურებ, რომ მე დამითხოვეს გაზეთ „იმერეთში“ წერილის მოთავსებისათვის, ამასთანავე გადააყენეს გამგეობიდან ოდიშარიაც დირექციის მოთხოვნილების შეუსრულებლობისა გამო. გაიმარჯვეს „ერთგულმა მასწავლებლებმა“, დავმარცხდით პროტესტანტები... ამხანაგებმა მაიძულეს და წერილობითი პასუხი მაინც გამაგზავნინეს ინსპეკტორთან, საღამოს მეც შევედი, რათა სიტყვიერად მიმეცა ჩემი პასუხის განმარტება; მან მოიცინინა, მაგრამ ქუთაისში მასწავლებლად დატოვებაზე კი უარი მითხრა: დირექტორმა დაამტკიცა შენი დათხოვნა და აწ გვიანღა არისო. მე განვაგრძე სამსახური, ქალაქის გამგეობა არ მითხოვდა, პირიქით მამხნევებდა და მეუბნებოდა, სასწავლებელი არ დამეტოვებინა. ინსპეკტორი გროზდოვი გულზე სკდებოდა, მე რომ კლასში ვმეცადინობდი, ორჯერ მოვარდა გაბრაზებული და წინადადება მისცა გამგეს: ნუ ამეცადინებ ნაცვლიშვილსო, რადგან, როგორც გადაყენებულს, უფლება არა აქვსო. მე განვუცხადე: „ვიდრე ქალაქის გამგეობა არ მომწერს დათხოვნის ქალაღდს და ჩემს მაგიერ კაცს არ გამოგზავნის, კლასიდან ვერ გ-ვალთქო“. მზრუნველისაგან დეპეშის პასუხი არ სჩანდა, დირექციაც შეჩერდა. ქალაქის გამგეობამ და კომისიამ სხდომა მოახდინა და დაადგინა: ქალაქის თავი ბ. ილია ჩიქოვანი ჩასულიყო ტფილისს და მოლაპარაკებოდა პირადად ოლქის მზრუნველს, თან კომისიის წევრს, ბ. გრ. გველესიანს დაავალეს დაეწერა დაწვრილებით მოხსენება ამ ინციდენტის შესახებ და საბჭოში განხილვის შემდეგ გაეგზავნათ გუბერნატორის შუამდგომლობით ხელმწიფის მოადგილესათვის. დაიწერა ვრცელი მოხსენება დირექციის უკანონო მოქმედების შესახებ, რომელიც განხილულ და მოწონებულ იქნა საბჭოს მიერ და გაიგზავნა გუბერნატორის კანცელარიაში ხელმწიფის მოადგილესთან გასაგზავნად; ქალაქის თავიც იანვრის დამდეგ რიცხვებში გაემგზავრა ტფილისს. მზრუნველმა მოისჰინა რა ქალაქის თავისაგან საქმის გარემოება, უკანონოდ სცნო დირექციის მოქმედება და მისცა სიტყვა ქალაქის თავს, რომ საქმეს მშვიდობიანად გაათავებდა და გადაყენებულ მასწავლებლებსაც თავის ადგილებზე დააბრუნებდა. ეს ამბავი ქალაქის თავმა დეპეშით აცნობა ქალაქის გამგეობას, თან სთხოვა შეეჩერებინათ მოხსენების გაგზავნა ხელმწიფის მოადგილესთან, მეორე დეპეშა კი გაუგზავნა პეტერბურგს დეპუტად გელოვანს პასუხად იმის დეპეშაზე, რომლის შინაარსი დაბეჭდილი იყო გაზეთ „იმერეთში“ და აქვე მომყავს, რათა გავაცნო მკითხველებს ოლქის მზრუნველის დაპირება: **„სახელმწიფო სათათბიროს დეპუტადმა გელოვანმა აცნობა ქალაქის მოურავს, რომ ქუთაისის გუბერნიის სახალხო სკოლების დირექტორინსპეკტორის უკანონო მოქმედების შესახებ შეკითხვას სათათბირო განიხილავს ოთხშაბათს 6 თებერვალსო. ქალამის მოურავმა დეპეშით აცნობა ბ. გელოვანს: „საჭიროა პრინციპიალურად მხარი დაუჭიროთ შეკითხვას; ამავე დროს განაცხადოთ, რომ ოლქის მზრუნველი, საქმის ვითარების გაცნობის შემდეგ, პირადად შემპირდა საქმის მშვიდობიანად გათავებას და დათხოვნილ მასწავლებლების თავის ადგილზე დაბრუნებას“.**

ლადო გზვანელი.

(დასასრული იქნება)

მოგზაურობა გუნებგისმეტყველთა და ეკიმთა მე-XIII კრების წესრისა

გაზ. „უტრო როსიის“ 156 №-ში დაბეჭდილია ვინმე „ბუნებისმეტყველის“ წერილი „როგორ მოხდა მე-XIII კრება ბუნებისმეტყველებისა და ექიმებისა“, სხვათა შორის „ბუნებისმეტყველი“ აღწერს საქართველოს სამხედრო გზაზე მოგზაურობას და ამბობს: „დუშეთის სადგურზე დიდძალი ხალხი შეგროვილიყო; აქ ღამეს ათევდნენ მე-XIII კრების წევრები, ექსკურსია რეალისტებისა (ნიჟნიდან) და მოსკოვის ტურისტთა საზოგადოების ექსკურსია. როგორც კი ექსკურსანტები წამოწვნენ, მთებში დიმქანცველ მოგზაურობის შემდეგ დასასვენებლად, სადგურზე მოვიდნენ ძალიან დამთვრალი ყაზახთა მხედრები, რომელნიც საქართველოს სამხედრო გზას სდარაჯობენ, დუშეთის გამომძიებელი, ახალგაზდა კაცი. მოქეიფენი ჰყვირიან, მღერიან და ეწაფებიან კახურსა და სხვა „კავკასიურ“ სასმელებს. ნაშუადამევს გაისმა გასაოცარი გრგვინვა თოფის სროლისა. ექსკურსანტები შიშით წამოცვივდნენ. თურმე სადგურზე მოვიდა ავტომობილით დუშეთის მაზრის უფროსის თანაშემწე და ბოქაული. ძალიან მთვრალი ყაზახები და გამომძიებელი შეხვდნენ მათ... ბუფეტში ჭურჭლის მტვრევითა და სადგურის ბაზე თოფის სროლით. შეხვედრის შემდეგ გაიმართა ნამდვილი ქეიფი... ღრიალი, ყვირილი, ჭურჭლის მტვრევა... და ეს სადგურზე, რომელზედაც მოგზაურნი ისვენებენ. ეს საზოგადო ადგილას. რაღა იქნება მიყრუებულ ადგილებში! ღამის ორ საათზე, კავკასიის დამცველმა მოხელე პირებმა გამოათრიეს საიდანაც ბებერი ქართველი მეარღნე და აიძულეს მთელი ღამე არღანი დაკრა. ღამის 3 საათ. მოხდა არა კავკასიელისათვის არა-ჩვეულებრივი ამბავი. სულ მთვრალმა გამომძიებელმა იგელსტრომმა და ყაზახთა ასისთავმა რუმიანცევმა იძვრეს რევოლვერები და დაუწყეს ბუფეტსა და კედეს სროლა. ამ კედლის იქით იწვნენ რეალისტი—ექსკურსანტები. ბავშვებს შეეშინდათ; გაისმა საშინელი ყვირილი; მეზობელ ოთახიდან გაძოცვივდნენ მასწავლებელი ქალები, რომელნიც ტურისტების ექსკურსიას მოჰყვებოდენ. ვინ ჰყვიროდა, ვინ ისტერიულად სტიროდა... ყველა სერიოზულად დარწმუნებული იყო, რომ დუშეთის სადგურს ღიმით თავს დაესხა თითონ ზელიმხანი. გამოცვიდნენ ნახევრად ტენიანებს გახდილნი და ნახეს, რომ ეს ოინიც სამხედრო-საქართველოს გზის მცველებისა კავკასიის ადმინისტრაციისა და სამოსამართლო უწყების წარმომადგენელებისა. რასაკვირველია ყველა ოინებმა დაუსჯელად ჩაიარა. ასეთი იყო კრების წევრებისაგან და მოწაფე ექსკურსანტებისაგან კავკასიის პირველი გაცნობა. გზაზე თათბირობდნენ: რა უფროსაშია—„მოგზაურობა გზაზე, თუ სადგურზე მცველებით ღამის გათევა“.

მუშათა ცხოვრება

გორი.

✦ ნოქარ-შეგირდთა ნორმალურ დასვენების კანონმა აქ, ორიოდე დღის არსებობის შემდეგ, განუტევა სული. დუქან-მაღაზიებში ძველებურად სწარმოებს ვაჭრობა ღამის ათ-თერთმეტ საათამდე აუწერელია ტანჯვა პატარა 8—9 წლის შეგირდებისა, რომელნიც ფულის ყინით გახელებულ „აღების“ გულისთვის იძულებულნი არიან თვალის ბლეტით და მთქნარებით ათიონ ღამეები. ამას წინად პირადად მე, ამ სტრიქონების დამწერი, მოწამე შევიქენი ასეთი სურათისა: ღამის ათი საათი იქნებოდა. ერთი დუქნის წინ „ხაზეინის“ გვერდით ჩაცუცქული იყო პატარა ბიჭი 10—11 წლისა. საბრალოს ჩასთვლემოდა და, ვინ იცის ტკბილი ძილის ოცნებაში, ყირამალა გადმოვარდა ქვაფენილზე. კარგია კიდევ ალაგი მაღალი არ იყო და პატარა მსხვერპლი აღების გაუმაძღრობისა-უპატრონობისა უვნებლად გადარჩა. და განა ცოტაა აქ ასეთი მაგალითები? არ აკლიათ ცემა-ტყეებაც, გინება, უსმელ-უჭმელობა...

„დახურულ ბაზარში“ კვირაობითაც ვაჭრობენ შუადღის 2 სათამდე და ამგვარად აკლებენ ნოქარ-შეგირდთ ამ ერთად ერთს დასვენების დღესაც. ბედნიერებაში არ არიან მეჩექმეთა შეგირდებიც... გულშემატკივარი კი ამ „უპატრონობის ხანაში“ არავინა სჩანს და ამოდენა რაზმი „ცხოვრების გერებისა“ ოხვრავიშით და ტანჯვით ჭლევს თავის უმადურ სიცოცხლეს..

მოსკოვი.

6 ივლისს გაიფიცნენ ძუშები „მოსკოვის კამომცემლობის“ სტამბისა, სადაც „გაზ. კოპ.“, „კომერს.“ და სხვ. იბეჭდებოდა ეაფიცულთა რიცხვი 300 კაცს უდრიდა. მუშებმა მოითხოვეს ჯამაგირის მომატება, რაც იმავე დღეს დააკმაყოფილა სტამბის ადმინისტრაციამ და გაფიცულებმაც მუშაობა დაიწყეს.

✦ ალექსეევის ბამბის სართავი ქარხნის 1000 მუშა გაიფიცა. წარდგენილი მოთხოვნილებანი ეკონომიური ხასიათისაა. ქარხნის ადმინისტრაციამ გამოაცხადა: თუ მუშებმა 8 ივლისს მუშაობა არ დაიწყეს, ყველას ანგარიშს გაუსწორებთო.

✦ განახლდა მუშაობა „მიურ და მერილიზის“ სატეხნიკო განყოფილებაში, სადაც უმთავრესად წყალსადენისა და სათბობ მანქანების მომწყობი მუშები არიან. გაფიცული იყო 300 მუშა. ყველა მოთხოვნილება მუშებისა დააკმაყოფილეს, გარდა ამისა გაფიცულ დღეების ხელფასიც მიეცათ.

ნიკოლაევი.

✦ ხერს. გუბ. რუსეთის გემთა საშენებელ ქარხანაში გაიფიცნენ ყველა მუშები. ქარხანა დაიხურა. მუშები დაითხოვეს.

მოწყალილი ამბები

ს. მეტეხი (გორის მაზრა). წელს, როგორც სოფელ მეტეხში, აგრედვე გარშემო სოფლებშიც პურის მოსავალი ძალიან კარგია. მეტეხის საკრედიტო ამხანაგობას მოუმატეს ნდობა კიდევ 5000 მან. და სულ ამ ამხანაგობას აქვს ეხლა 14.000 მან., რომლიდანაც დღემდე გასესხებულია 10,000 მანეთი. გლეხკაცობა ძალიან სარგებლობს ამ ფულით და სასიამოვნოა, რომ ძალდაუტანებლივ ყველას დროზე შემოაქვთ ნასესხი ფული. წელს ს. მეტეხში ადგილობრივმა იხტელიგენციამ გლეხკაცთა საჩვენებლად და სასწავლებლად გაიჩინეს აბრაშუმის ჭია, რომლის მოვლაც იკისრეს ქ-ნებმა სალომე ღარიბაშვილისამ და ანასტასია იაშვილისამ; მათი მეცადინეობით მუშაობდნენ გლეხის გოგოები. 12 მისხლისაგან მიიღეს სულ 7½ ფუთი საუკეთესო აბრეშუმის პარკი. შვიდი ფუთი გასასყიდად და ნახევარ ფუთიც თესლად გაკეთდა სოფლებში დასარიგებლად. ინტელიგენტები ხელს უწყობდნენ შრომით, ფულის დახმარებით და სხვ. ბ. ი. გ. მაღალაშვილმა ბინად დაუთმო საკუთარი შენობა, რის გამოც დიდი მადლობის ღირსია.

სამწუხაროდ მეტეხის მასწავლებელმა ბ. შარიკაძემ არამც თუ ხელი შეუწყო არამედ სოფლის სკოლის თუთის ფოთოლიც კი არ გაიმეტა ამ საქმისთვის და ჯიბრით სხკას მიჰყიდა. ამ რავდენიმე დღის განმავლობაში დამთავრდება შენობა სამკითხველოსა და საკრედიტო ამხანაგობისათვის.

მეტად ესიამოვნათ აქაურებს, როდესაც მოუვიდათ ცნობა, რომ განსვენებულ ძ. გ. თუხარელის ნათესავებს და ნაცნობებს აქაურ სამკითხველოს სასარგებლოდ შეუწირავთ 634 მან., რის გამოც მთელი საზოგადოება მადლობას უძღვნით.

ახლო მომავალში იხსნება საერთო სავაჭრო საწყობი—პაებით. გლეხკაცობაც ძალიან გულმხურვალედ ეგებება. მეტეხის ძველი და ცნობილი ტაძარი, სამწუხაროდ, რა მიზეზით არ ვიცით, უჯვაროდ იმყოფება, თუმცა ფული ბლომად არის შეგროვილი.

ეორეუ—ტაზი.

სხვა და სხვა ამბავი

ნავთის საქმე კავკასიაში. ივნისის განმავლობაში ბაქოს რაიონში ამოუღიათ 33,348 ათასი ფუთი ნავთი. აქედან სხვა და სხვა ფირმებს ასეთნაირად უმუშავნიათ: ნობელის ამხა-

ნაგობა—4,700,000 ფუთი, შავი ზღვის—კასპის ამხ.—2,000,000 ფ. მანთაშევი და ამხ.—1,800,000 ფ., ბაქოს ნავთის საზ. — 1,600,000 ფუთი. მოსკოვ.-კავკასიისასა—1,200,000, ზუბალაშვილის—1,200,000, კასპიის ამხანაგობას — 1,100,000, ფითოევი და ამხ. — 1,100,000, მირზოევს — 1,100,000, რუსულ ნავთ. საწ.—1,000,000, „რუსულ. ნავთ. საზ.“ — 900,000, საზოგ. „კავკაზი“ 700,000, ბაქოს საზოგადოების—500,000, შამსი ასადულაევს — 500,000, „არმაზდს“—500,000, ნაგიევს—500,000, რილსკის—500,000, ლიონოზოვს — 400,000, მელიქოვს და ამხ.—400,000, ტერ-აკოფოვს—400,000, შიბაევს 400,000, მილოვსი და თაიროვს — 400,000, ევროპის ამხანაგობას—400,000, ბენკენდორფს 400,000, „სოუჩასტნიკ“-ს—400,000, ბიბი-ეიბათის საზოგ.—300,000, არადო-კასპიის—300,000, „ნავთის ამომღებ საზოგადოებას“—300,000, მოსკოვ-ვოლგის საზ.—300,000, რუსეთის ნავთის მრეწვ. საზ.“—300,000, ბიბი-ეიბათის რუსულ საზოგადოებას—200,000, სვეშნიკოვს — 200,000, „შიხოვო“-ს — 200,000, ადამოვს — 200,000, ქალანთარს—200,000, სურახანაში ამოღებიათ—3,900,000 ფუთი. გროზნოს სამრეწველოებში კი — 5,700,000.

როგორ ეკიდება მთავრობა კერძო ხასიათის მიწერ-მოწერას?

სახელმწიფო სათათბიროში, როდესაც საფოსტო-სატელეგრაფო უწყების ხარჯთაღრიცხვის განხილვას შეუდგნენ, ხარკოვის დეპუტატმა მურავიოვმა განაცხადა, რომ ფოსტა-ტელეგრაფის კანტორებთან არსებობს „შავი ოთახები“, სადაც წერილებსა ხსნიან და კითხულობენო. ამის გამო ფოსტა-ტელეგრაფის დირექტორმა ბ-ნმა სებასტიანოვმა თანამშრომლებთან საუბრის დროს განაცხადა, რომ ეს ამბავი სიმართლეს არ შეეფერებაო. ამ დროს კი გაზეთ „უტრო როსიის 4 ივლისის ნომერში ნიუიორკელი კორესპონდენტი“ ნეზავისიმი შემდეგს მოგვითხრობს:

„ჩემს წინაშე სდევს აუარებელი რიცხვი ქაღალდებისა, რომელთა წაკითხვა კაცს სევდასა ჰგვრის. ყველა ამ ქაღალდებს ერთნაირი ზედწარწერა აქვს, მაგალითად: „ასლი წერილისა, რომელიც ხელმოწერილია ვ. ა. მაკლაკოვი, მოსკოვი, 15 სექტემბერი 1898 წელი, ლ. ნ. ტოლსტოისთან მოწერილი „იასნაია პოლიანაში“, ან და კიდევ „ი. ბ. ბერტენევის წერილიდან ამონაწერი, რომელიც ტ წერილია 1905 წლის 6 ნოემბერს, მათის აღმატებლების დ. ა. ხომიაკოვისადმი, ბოგუჩაროვოში, ტულას გუბერნიაში“. ეს „ასლები“ და „ამონაწერები“ დაწერილია მოყვითალო ქაღალდზე და ყველას აზის ბეჭედი სახელით და რიცხვით.

ვინც ამ ქაღალდების გადაშინჯვა შემომთავაზა, მანვე ამიხსნა; „ეს ქაღალდები ფოსტა-ტელეგრაფის უმთავრეს გამგეობიდან იგზავნება საპოლიციო დეპარტამენტში, სადაც განსაკუთრებულ შემთხვევებში შეაქვთ და შემდეგ ცალკე განყოფილებაში ინახავენ. ერთ ქაღალდზე სწერია № 7281 — რაც აჩვენებს საინტერესოდ ცნობილ წერილთა რიცხვს. რასაკვირველია გახსნილ წერილების რიცხვი გაცილებით მეტია. ყურადღება მიაქციეთ საინტერესო წვრილმანს: ყველა ასლი დაბეჭდილია „ვამონდის“ მანქანაზე, ლურჯი ლენტით; ამითი განსხვავდება საფოსტო უწყება საპოლიციოსაგან, რომელიც უფრო კონსერვატიულია და ძველებურ მანქანა „რემინგტონსა“ ხმარობს შავი ლენტით! დასასრულ აკტორს ჩამოთვლილი აქვს ზოგიერთ ცნობილ პირთა გვარები, რომელთა წერილებიც დაუხსნიათ და წაუკითხავთ, ამათ შორის არიან ლიტერატორები და მწერლები: ანენსკი, ბონჩ-ბრუევიჩი, ბულანჟე, ბირიუკოვი ბაგდანოვიჩი, ბელოკონსკი, გლინკა, ივანჩ-ჰისარიოვი, იორდანსკი, კორიოლენკო, კრივენკო, მაკოვეკა, მენშიკოვი, მილიუკოვი, მურინოვი, ნახამკისი, პეშეხონოვი, რუბაკინი, როდიჩევი, ტუგან-ბარანოვსკი, ფალბერკი, ცებრიკოვი, ჩერტკოვები, ერტელები.

„ავ ოთახებს“ უყურადღებოდ არც მაღალ ხარისხოვანი ხალხი დაუტოვებია; მათ რიცხვში არიან გრაფი მოლენბჩევ კუტუზოვი, გრაფინია მენდრიკოვისა, თავადი კუმუშევი, გრაფი მურავიოვ-ამურსკი, გრაფინია სივერსი, თავადი შახავსკოი და ბარონი ენგელგარდტი.

თეატრი და ხელოვნება

შაბათს, 13 ივლისს ქ. დუშეთში და კვირას, 14 ივლისს სოფ. მუხრანში ქართველ მსახიობთა მიერ წარმოდგენილი იქნება: 1) ავქ. ცაგარლის ცნობილი ისტორიული დრამა „ლეკის ქალი გულჯავარ“, 2) „ოინბაზი“ მხიარული კომედია 1 მოქმედ. ა. ცაგარლისა, 3) დივერტისმენტი.

„ახალი კლუბის“ საზაფხულო შენობაში დღეს, 13 ივლისს, მომღერლებს ვ. სარაჯიშვილსა და გ. ღვინიაშვილის კონცერტი გაიმართება. კონცერტში მონაწილეობას მიიღებს ვიოლონჩელისტი ბ-ნი კოპელნიცკი.

ბათომის თეატრი. როგორც მკითხველს მოეხსენება, აქ უკვე შესდგა „ქართული დრამატიული საზოგადოება“, წესდებაც დაამტკიცა მთავრობამ, დამფუძნებელი კრებაც შესდგა და გამგეობაც არჩეულ იქმნა. გამგეობაში მოხვდნენ შემდეგი სპატიო პირნი: ივანე მესხი (თავმჯდომარე), სიმონ მდივანი (თავმჯდ. ამხანაგი), გიორგი ელიავა, კაპიტონ გოგოლაძე (მდივანი), თავ. ნ. დგებუაძე, პარმენ გამყრელიძე (ხაზინადარი) და ნ. ჯაყელი. საზოგადო კრებამ გამგეობას დაავალა, წლეულს სეზონი იქონიოს და ამისათვის მოიწვიოს განსაზღვრული ჯამაგირათ მსახიობნი. გამგეობაც ენერგიულად შეუდგა საქმის მოწყობას და ჯერ-ჯერობით მოიწვია: ქ. ეფემია მესხისა, ელენა ანდრონიკაშვილი, ასული ოლღა ლეონავას ასული, სუზანა ბეჟანიშვილის ასული, ბ. ბ. დ. მგალობლიშვილი, ალ. ყალაბეგიშვილი, პლ. კორიშელი, ივ. ბარველი, რეჟისორად შალვა დადიანი. აგრეთვე მოლაპარაკება აქვს გამართული ც. ამირაჯიბის ასულთან, ელ. ციმაკურიძესთან, მ. ვიქტორელთან და სხვა ახალგაზდებთან.

რეჟისორს მიენდო რეპერტუარის შემუშავება. განზრახულია, განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს ახალს და ორიგინალურს პიესებს. აგრეთვე განზრახულია, რომ თითო საღამო ეძღვნას რომელიმე თვალსაჩინო ქართველ ბელეტრისტს: წაკითხულ იქმნას მისი ბიოგრაფია, ნაწყვეტები მისი ნაწერებიდან და თანაც სასცენო ილიუსტრაცია გაუკეთდეს რომელიმე მის საყურადღებო ნაწარმოებს.

სეზონის დაწყება განზრახულია სექტემბრის შუა რიცხვებში.

საზოგადოებას ჯერ - ჯერობით 100-მდე წევრი ჰყავს და დიდის ხალისით იკრიბება საწევრო გადასახადი. არის ისეთი ხელისმომწერელიც, რომელმაც ნივთიერი მხრით საგრძნობლად ხელი შეუწყო ნორჩ საზოგადოებას. მაგალითად ცნობილმა ქველ-მოქმედმა ნ. საბაშვილმა 100 მ. შემოსწირა, ბ. ივ. კახიანმა 50 მ. და სხვ.

იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ასეთი ხალისი ბოლომდე შერჩება ბათომის საზოგადოებას და, ერთის მხრით, მისი თანაგრძნობა, მეორე მხრით გამგეობის ენერგიული მუშაობა და გამოცდილ მსახიობთა ერთგული სამსახური ღირსეულ ნაყოფს გამოიღებს ამ ფრიად მნიშვნელოვან საქმეში.

მეგობარი.

გალკანეთის მოკავშირეთა შეტაკება

(დეპეშ. პეტ. საგენტოსაგან)

11 ივლისი

ათინა. ათინის სააგენტო იუწყება: მოკავშირეებისაგან წამოყენებული ზავის პირობები, გამოცხადებულ იქნებიან ბუქარესტში წარმომადგენელთა კრებაზე, ზავის პირობები დამყარებულია ბალკანეთის თანაწონობაზე. ეს პრინციპი ამტკიცებს ძოთხოვნათა კანონიერებას. მოკავშირენი მოწადინებული არიან დაამკვიდროონ ბალკანეთზე მშვიდობიანობა. რუმინიის მხრივ შიში არ არის, რადგანაც რუმინიამ წინასწარ მოულაპარაკებლადაც დაიწყო ბალკანეთის თანაწონობისათვის ბრძოლა, ვინაიდან რუმინიისათვის დიდი ბულგარეთის შექმნა საშიში იყო. ბერძნებსა და სერბიელების შორის დადებული თავის დაცვის პირობა არ უქადის შიშს მშვიდობიანობის ჩამოგდებას. შიშის გამომწვევი ოსმალეთის მოულოდნელი გამოსვლა არის. მოკავშირეთ ჰსურთ, რომ ოსმალეთმა ლონდონში დადებულ პირობის მიხედვით იმოქმედოს. მოკავშირეთათვის შეუძლებელია, რომ ფრაკია ან ოსმალეთს დარჩეს ან ბულგარეთს. ფრაკია საერთო ტერიტორიად უნდა დარჩეს, ლონდონის ხელშეკრულების მიხედვით. ამიტომ ფრაკიის საკითხის გადაწყვეტას ერთად მოახდენენ მოკავშირენი.

სოფია. ოსმალოს ჯარის ბულგარეთის საზღვრებში შემოკრის გამო გენადიევმა დეპეშა გაუგზავნა დიდ ვეზირს და შეატყობინა, რომ მალე გაიყვანონ ჯარი, თორემ საქმე გამწვავდება, რის გამოც ბულგარეთსა და ოსმალეთის შორის მშვიდობიანობის ჩამოგდების საკითხი გადაიდება. ასეთივე დეპეშა გაუგზავნა სახელმწიფოებს. ვლასინაში სერბიელების ჯარი დამარცხდა და ბულგარეთის საზღვრებიდან განდევნილ იქმნა. კოჩანასთან სერბიელებმა, ბერძნებმა და ჩერნოგორელებმა იერიში მიიტანეს ბულგარელებზე, მაგრამ დამარცხდნენ: ბულგარელებმა მოუშვეს 100 ნაბიჯის მანძილზე მტერი და მერე საფრებიდან აუტეხეს სროლა და სასტიკი ზარალი მიაყენეს.

ცეტინიე. სახელმწიფოებმა სკუტარიში მეზღვაური ჯარი ხმელეთის ჯარით შესცვალეს. ოფიციალი ცნობით ჩერნოგორელებმა დაჰკარგეს მეორე ბალკანეთის ომში 109 მოკლული და 453 დაჭრილებით.

სოფია. სასახლეში შეგროვდნენ გარეშე მინისტრის თანადასწრებით სახელმწიფოთა წარმომადგენელნი, რომელთაც მეფე ფერდინანდემ სიტყვით მიმართა. ძე—სთქვა მეფემ—ევროპის წინ პროტესტის განცხადებას ვაპირებ ოსმალეთის მოქმედების წინააღმდეგ, რომელიც უძაგალითოდ მოიქცა, გარდა ლონდონის ხელშეკრულების დარღვევისა აიღო ბულგარეთის დასაბამიდან კუთნეული ადგილები, დაარბიეს მცხოვრებლები და შიშის ზარი დასცეს მთელ ფრაკიას. არა მჯერა, რომ სახელმწიფონი, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს დიპლომატიურ აქტში, რომელსაც ეხლა ოსმალეთი სთელავს, დარჩებიან ოსმალეთის მოქმედების უბრალო მაყურებლად. ბულგარეთის ერის გაჭირვებულ მდგომარეობის გამო მოგმართავთ თქვენ, ცივილიზაციის წარმომადგენლებს, რომ თქვენი საშუალებით ბოლო მოეღოს მცხოვრებელთა ტანჯვას, რომელნიც გამოურბიან დაბრუნებულს ძველს მტარვალს.

სოფია. ოსმალებმა ცეცხლს მისცეს ბულგარეთის საზღვრებში მდებარე სოფლები. თავზარდაცემული მცხოვრებნი შიგნით ქვეყნებში გარბიან. ბულგარეთის მდგომარეობა არც ისეთია, როგორათაც ხმები ასწერენ. კაბინეთი სრული ნდობით არის აღჭურვილი. ყოველ დღე მოდიან მაკედონიიდან გამოქცეული მცხოვრებლები, მათი შენახვა ძნელია სურსათის უქონლობის გამო.

სალონიკი. ბერძნების მთავრობამ კავალასში დაუბრუნა მაჰმადიანებს 4 მეჩეთი და სკოლა, რომელიც ბულგარელებმა საავადმყოფოდ გადააკეთეს.

სკოპლე. სასტიკი ომის შემდეგ სერბიელებმა მიაღწიეს ბერძნების რაზმს, რომელთაც სოფელი ნენჩარეკო აიღეს და ჩრდილოეთისკენ მიდიოდნენ. ბულგარელებს კიდევ კარგი სიმაგრეები უჭირავთ. ცარევოსელო და რუიანი. ივანოვის ჯარისგან გადარჩენილნი სტრუმიცის ხეობით მიდიან. ბულგარელებს, სჩანს, უნდათ სამკუთხედათ გამაგრდნენ სლივიცა-ვიუსტენდილ - ლუბიცაში, სადაც უკანასკნელ გადამწყვეტ ომს აპირებენ, რომელიც იქნება ყველაზე უფრო გამწვავებული და სისხლიც აქ ყველაზე მეტი დაიღვრება, რადგანაც ორივე მხარე გაჯავრებულია და ჯარის რიცხვიც გადიდებულია შესაძრნევად ბელოგრადჩიკის აღების შემდეგ მთელი ვიდინის ოლქი გარდა ქ. ვიდინისა სერბიელებს დარჩათ.

დეპეშები

(დეპეშათა პეტერბ. საგენტოსაგან).

11 ივლისი.

უცხოეთი.

ლისაბონი. კასკეას აგარაკში ორმა მოთამაშე ბავშვმა იპოვეს 3 ყუმბარა. ერთი აფეთქდა და ბავშვები დაასახიჩრა.

ურგა. ხალხას აღმოსავლეთ საზღვარზე ჩინელები ჯარს აძლიერებენ, მონგოლეთის თავზე დამსხმელ რაზმის მოქმედების გამო.

შანჰაი. წინა ღამის შეტაკებაში გაიმარჯვა ჩრდილოეთის ჯარმა, რომელმაც იანჩკოუს გზა დაიკავა და სამხრეთის ჯარი დაამარცხა. სამხრეთელები აირ-დაირივნენ. ღამე ელიან მწვავე შეტაკებას. ამბობენ ნანკინი ჩრდილოელების ხელშიაო.

პეკინი. იუანშიკაის დეკრეტით სუნვენს წაერთო რკინის გზათა ამშენებელის რწმუნებულის სახელი.

პორტ-საიდ. ოსმალეთის ჯარი მიდის არაბეთიდან სტამბოლში გაიარაგემა „შეფექტმა“, რომელსაც 1.050 ჯარის კაცი მიჰყავდა.

ტოკიო. ჩინეთის სტუდენტების მიტინგმა, რომელსაც 2.000 კაცი დაესწრო, გადასწყვიტა გაუგზავნოს იუანშიკაის დეპეშა და მოსთხოვოს სამსახურიდან გადადგეს. მიტინგის შემდეგ სტუდენტების ნაწილი წავიდა ჩინეთის საელჩოში, სადაც დაარბიეს დამალულ ელჩის სადგომი.

კავკასია.

აჯიკენტი. დიდძალი კალია მოფრინავს მილის ველიდან. მცხოვრებლებს დიდი ზარალი მიაყენა, განსკუთრებით სოფელ გეორგიევსკარიაგინოს მაზრაში. აგრეთვე აფუჭა ყანები შუშისა და ნუხის მაზრებში.

რუსეთი

პეტერბურგი. ჰიდრო-ჰაეროპლანი ფარმანისა, რომლითაც მხედარი ალექსანდროვმა იფრინა, ძირს დაშვების დროს ძალიან დაეჯახა წყალს და დაიმსხვრა. მფრინავმა მოასწრო გადმოხტომა და ცურვით ნაპირამდის მოვიდა.

მოსკოვი. მეფე მიხეილ თეოდორის ძის ქორწინების 300 წ. თავს ჩუდოვო მონასტერში გადაიხადეს პარაკლისი.

არხანგელსკი. ტყეებს ცეცხლი კიდევ უკიდია.

ყაზანი. აკურთხეს რომანოვთა სახელობის ხიდი მდინარე ვოლგაზე.

პოლტავა. ნიაღვრის გამო წყალმა დაჰფარა ქუჩები, ცხენთა მოედანი, სადაც ილინის ბაზრობა იყო გამართული, ტბად გადაიქცა. საქონელი დაჰფარა წყალმა არშინ ნახევრის სიმაღლეზე. მოუმკელი პური დაწვინა, მომკილი წალეკა. ზარალი დიდია.

წერილი რედ. მიმართ.

ბ-ნო რედაქტორო! 6 ივლისს სურამის კლუბში სურამის სამკითხველოს სასარგებლოდ სეირნობა გაიმართა ბაზრითურთ. შემოწირულება იყო: სამასამდე ნივთი და 10 მან. 95 კ. ფულად.

სეირნობის მთელი შემოსავალი იყო 427 მან. 47 კ., ხარჯი—117 მან. 30 კ., დარჩა 309 მან. 17 კ.

დიდს მადლობას ვუძღვნით ყველა შემომწირველს, აგრეთვე მათ, ვინც სეირნობაში მონაწილეობა მიიღეს, განსაკუთრებით საგარაკოდ ჩამოსულთ, მათ შორის პატივცემულ ქ. კერესელიძის მეუღლეს, რომელიც ყოველ წელს იღებს მონაწილეობას სურამის საზოგადო საქმეებში

სეირნობის გამგენი **დ. ქებაძე, მ. ავერდ. წითელი, მ. მაიევსკი.**

შემოწირულება

(რომელიც უნებურათ გამოგვრჩა)

ქ. შ. წ.-კ. გამავრცელებელი - საზოგადოების სასარგებლოდ 26 მაისს გამართულ სეირნობისთვის შემოწირეს: ნიკო ჩიტოშვილმა ათი ბოთლი ღვინო. გენერალმა ხიმშიაშვილმა 7 მან., კნეინა ქეთევან ჯიბრაილის ასულმა ამირეჯიბმა—5 მ., კნეინა ბარბარე მიხეილის ასულმა ამირეჯიბმა—5 მან., ეკატერინე ივანეს ასულმა სარაჯიშვილმა 25 მ., და გიორგი ნიკოლოზის ძე ყაზბეგმა—10 მანეთი.

საზოგადოების გამგეობა ულრაეს მადლობას მოახსენებს შემომწირველებს.

რედაქტორ-გამომცემელი
ა. ჯუმბაძე

მატარებელთა მიმოსვლა
(ზაფხულობით)
18 აპრილიდან
(დრო აღნიშნულია ტფილისის საათით).

ტფილისიდან გადის.

ბაქოსაკენ: № 6, **ჩქარი** პლაკატ. დილ. 10 ს. 16 წ., № 22, **სამგზ.-ხაბარგო** ნაშუადღ. 3 ს. 35 წ., № 4, **საფოსტო** საღამ. 10 ს. 16 წ., № 8, **სამგზავ.** საღ. 6 ს. 29 წ., № 106, **ნარეკი** მეოთხე კლასის ვაგონით, ტვირთის გადამზიდი სამგზავრო მატარ. სისწრაფით დამის 4 ს. 23 წ.

ბათომისაკენ: № 3, **საფ.** დილ. 9 ს. 51 წ., № 11, დილ. 11 ს. 28 წ., (ივლის პირველ მაისიდან 14 ენკენისთვემდე). № 7, **ჩქარი** პლაკატ. ნაშ. 4 ს. 40 წ., № 9, **სამგზ.** დამის 10 ს. 31 წ., № 107, **ნარეკი.** მეოთხე კლას. ვაგონებით, ტვირთ. გადასაზ. სამგზ. მატ. სისწრაფით დამ. 2 ს. 48 წ.

ბორჯომისაკენ: № 17, **სახ.** დილ. 8 ს. 2 წ. (15 მაისიდან 14 ენკენისთვემდე). № 19, **სამგზავრ.** ნაშუადღ. 3 ს. 16 წ.

მცხეთაში: № 65, **საბაგარაკო** დილ. 8 ს. 46 წ., № 67, ბ **საბ.** ნაშუადღ. 2 ს. 43 წ.

ეს მატარებელები ივლიან პირველ მაისიდან 14 ენკენისთვემდე კვირა-უქმე დღეობით. მატარებელი № 67, უქმის წინა დღეებშიაც. ტფილისში უკანვე დაბრუნდებიან № 65 შუადღ. 12 ს. 5 წ. და № 67 საღ. 8 ს. 28 წ.

ჯულფისკენ: **საფ.** № 4, 3, შუადღ. 12 ს. 51 წ.

ყარსისკენ: **სახ.** № 14/13, ღამ. 12 ს. 46 წ.

ერევანისკენ: № 24, 23, **საბარგ.-სამგზ.** საღ. 8 ს. 8 წ. მეორე და მესამე კლას. ვაგონებით.

ტფილისში მოდის:

ბაქოდან: № 3, **საფ.** დილის 9 ს. 1 წ., № 21, **საბარ.-სამგზ.** დილ. 10 ს. 28 წ., № 7, **სამგ.** მოსკოვი-კოზლოვი-რიაზანი-როსტოვი, ნაშუადღ. 3 ს. 53 წ., № 5, **ჩაჩქარი**—პეტერბურგი-მოსკოვი-კურსკი-ხარკოვი, საღ. 9 ს. 35 წ., № 106, **ნარეკი.**, მეოთხე კლ. ვაგონებით, ტვირთის გადასაზიდი სამგზავრო მატარ. სისწრაფით დამის 2 ს. 12 წ.

ბათომიდან: № 10, **სამგზ.** დილ. 8 ს. 40 წ. № 12, **სამგ.** შუადღ. 2 ს. 29 წ. (პირველ მაისიდან 14 ენკენისთვემდე). № 8, **სამგზ.** საღ. 5 ს. 54 წ., № 4, **საფ.** საღ. 9 ს. 16 წ., № 106, **ნარეკ.** ღამ. 2 ს. 12 წ.

ექიმი ბილისა ნინო რუხლაძე იღებს დილით 9—2 ს. საღ. 5—7 ს., ოლგას ქუჩის შესახვევი № 5, სახ. მაკარაშვილისა.

ექიმი ნავასარდიანის
პირველი კერძო სამკურნალო
(დაარსებულია 1880 წელს)
ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ.
ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე, გარდა კვირისა.
დ ი ლ ი თ:
„606“ და „914“
11—12 ს. შეშხაპუნება
კონსულტაციურად.

ბ. ა. ნავასარდიანი: 11—12 ს. ქირურგიული და ვენერიული (სიფილ.) ავად.
ბ. გ. აგასაროვი: 1—2 ს. ბავშვთა შინაგანი ავადმყ.
კ. მ. ჩიქოვანი: 9½—10 ს. თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.
ზ. ი. ბაბანასოვი: 10—11 ს. საბებიო., ქალებისა და ბავშვებისა.
ნ. ტ. მულინი: 10—12 ს. ყურისა, ცხვირისა და ყელისა.
მ. გ. ავეტისიანცი: 11—12 ს. კანისა, სიფილისი., ვენერ., საშ. და ქირურგ.
ა. პ. კარაპეტიანცი: 12—1 ს. შინაგანი, საბავშვო და ყვავილის აცრა.
ექიმი ქალი **ო. ვ. ტერ-დავიდოვისა** 1—2 ს. საბებიო და ქალების ავადმყ.
კ. დ. გურგენიძე. 1—2 საათ. შინაგანი, საბავშვო, ყვავილის აცრა, სისხლის და შარდის ბაქტერიოლოგ. გამოკვლევა. საღამოობით 6—7 საათამდე.

საღამოთი:

მ. გ. ავეტისიანცი: 6—7 საათ.
რჩევა-დარიგება 50 კაპ. ხელმოკლეთათვის უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაციები ძორიგებით.
სამკურნალოს დირექტორი მედიცინისდოქტორი **ბ. ა. ნავასარდიანი.**
1004

ექიმი ა. ნ. დიასამიძე კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს იღებს ყოვ.-დღე ნაშუადღ. 2—3 ს. საღამ. 6—7 ს. ხუთშაბ. მხოლოდ დილ. 8—9 საათ. კვირ. ავად. არ იღებს. მოსკოვის ქ., № 3, სახ. გაბაშვილისა.

ექიმი კბილის ა. ბ. სოლოდაშვილი იღებს ავადმყოფებს **აბასთუმანში.**

სასანიტარო ექიმები

უბნები: 1, 2—9 **ბ. ფომინა-ოსიპოვიჩისა** ვაკეში, საკუთარი სახლი, ტელეფ. 461).
მე-3 და რუსის ბაზარში **ქრ. ლ. ქალანთარი** (ოლოლაკი, ამაღლების ქ. ტელ. 517).
5—6 **ი. მ. ზაბლუდოვსკი** (გრიბოედოვსკი, 10. ტელ, 645).
10, 11—12 **ვ. ა. მირაქოვი** (მიხეილის-ქ., 174 ტელ. 327).
7—8 **გ. ო. ნაბეიშვილი** (ვორონცოვის ძეგლთან, მონუმენტნი შესახვ. 5. ტელ. 487).
სასურველია, თვითონ მცხოვრებლები დაგვეხმარებოდნენ სასანიტარო წესიერების შემოღებაში და სადაც-კი ამ მხრივ უწესობას შეჰნიშნავენ—სახლებში თუ სხვა ადგილებში სასანიტარო მოთხოვნილებათა არღვევენ-ცუდს საჯმელ-სასმელს აკეთებენ და ჭყიდია, და სხ.—დაუყონებლივ ზემოდ დასახელებულ ექიმებს აცნობონ, წერილობითი განცხადებები ყველას შეუძლიან გარდასცეს ქალაქის სავაგრო პოლიციის კანტორებში: ფერის მოედანზე, რუსის ბაზარში, თათრის მოედანზე, კახეთის მოედანზე, ავლაბარში რიყის ქუჩაზე, 54, ალისაბედის ქუჩა 56 და მალაკნის მოედანზე.

ქალაქის სავადმყოფოები

მთავარი—მუხრანი. ქუჩა, 9.
ბელაბრისა—კახეთის ქ. № 15.
ხარფუხისა—ვორონცოვის ქ. 55.
კუკიისა—ჩერქეზიშვილისა, 1—18.
დიდუბისა—საგურამოს ქ. 5.
ქალაქის საბჭოს ექიმები მოვალენი არიან ღარიბ მცხოვრებთ უფასო საექიმო დახმარება აღმოუჩინონ ქალაქის საავადმყოფოებში და თვითონ ავადმყოფის ბინაზედაც ყოველმა თავ-თავის უბანში), თუ უბრალო ექიმი დილის 11 საათამდე მოიწვიეს, ვალდებულია იმ დღესვე ინახულოს ავადმყოფი, გარდა საჩქარო შემთხვევებისა, როცა დაჩქარება დაუყოვნებლივ უნდა მისცეს.

ს ურ ა მ შ ი ამ თვის 15-დან
ო. თ. კვიტინაძის
თაოსნობით
იხსნება თვიური კურსები
როგორც ბრა-კერვისა, ისე სხვადასხვა ხელსაქმისა. მ. ურ. ელნი მიიღებიან სრულ პანსიონზე ხელმისაწვდომ ფასად. მიიღებიან როგორ გასათხოვარი, ისე გათხოვილნიც. მსურველთ მიეცემათ ატესტატიც. მისამართი: სურამი, აგარაკი მღ. კვიტინაძისა. 4-5

ოქროს მედალი **ოქროს მედალი**

ვ ა კ ა ლ ი ე რ ი
მოსკოვის საქარხნო საწყობისა
ვლადიმერ ალპატოვისა
GRAND-PRIX
ო. მ. უნანიანცის გამგეობით გოლოვინის პროსპ. № 23, სახ. არამიანცისა ტელ. № 14—29. ფასები საქარხნოა 8 კ. და უფრო ძვირიც. ალბომები პირველ მოთხოვნისათანავე გამოიგზავნება უფასოდ. 1393

ამ წლის 1-ლ აგვისტოდან
ქ. გორში კვლავ გამოვა სასოფლო-სამეურნეო და სალიტერატ. გაზეთი
„ქ ა რ თ ლ ი“
გაზეთი დაიბეჭდება **ყოველ-დღე** კვირა-უქმეთა ნომდევნო დღეების გარდა. **ფასი გაზეთისა:** 1 წლით 6 მ., ნახევარი წლით 3 მ. და 50 კ., სამის თვით 2 მ., 1 თვით 70 კ., ცალკე ნომერი 3 კ.
პირველ ნომრებიდანვე გაზეთ „ქართლ“-ში დაიბეჭდება დიდად საყურადღებო „მოგონებანი“ (მემუარები) ოლღა ბატონიშვილისა, (მოსკოვში ახლად გარდაცვალებულ ოლღა ილიას (ირაკლი მეფის შვილის) ასულისა.
რედაქტორ-გამომცემელი **ია ეკალაძე-ცინცაძე.**
გაზეთის დასაკვეთი ფული და მასალები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგის ადრესით: **ქ. გორი, ი. ცინცაძეს.** 1377

გამოსულია და იყიდება
ი. გედევანიშვილის პიესა
„გ ა მ ბ ე მ ი“
დრამა 3 მოქმედ. ფასი 25 კ.

გამოსულია და იყიდება
ნ. შიუკაშვილის
პიესა **„მეგობრობა“,** დრამა 4 მოქმედებ. ფასი 30 კაპ.

მუდამ დღე მოგვდის
თევზის მრეწველნი
ძმ.
ძეგველოვები.
ახალ-ახალი
მტკვრისა თართი, ზაფთხი, ლოქო, და სუდაკი.
ახალი მსხვილ-მარცვლოვანი
ხიზილალა ჭიტკა
აგრეთვე ყოველ დროს იყიდება **მაღაზიაში მარტის დღეში, იანი, ჭიპა, ზურგიელები,** სხვა ყოველ-ხარი **თევზეულობა** და
კონსერვები.
პუშკინის ქუჩა, საკუთ. სახ. № 9.
ტელეფონი № 712.